PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto IX. - Štev. 291 (2601) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, sreda 9. decembra 1953 Cena 20 lir

V nedeljo 13. t. m. ob 15. uri
bo polaganje vencev
na openskem strelišču
na kraju ustrelitve P. Tomažiča in tovarišev

Stališče FLRJ je nespremenjeno

TITO: Pellove sugestije so nesprejemljive

BEOGRAD, 8. — Predsednik jugoslovanske republike maršal Tito je dal danes dopisniku egiptovskega dnevnika «Al Džumhurija» v Beogradu ekskluziven intervju. «Naša zunanja politika se razvija na stabilnih načelih», je poudaril maršal Tito v zvezi z odnosi Jugoslavije z zahodnimi državami. «Da so naši odnosi z zahodnimi državami po sporu z ZSSR postali zelo dobri in da smo od teh držav dobili določeno gospodarsko pomoč, to v nobenem primeru še ne pomeni, da moramo žrtvovati kar koli od naših nacionalnih interesov. Mi imamo to gospodarsko pomoč za navadno vračanje ogromnih žrtev, ki jih je dala Jugoslavija v zadnji vojni, in za reparacije za razdejanje, ki ga je naša država utrpela v tej vojni».

V zvezi z vprašanjem Trsta je maršal Tito dejal:

«Izjavljam, da ne moremo sprejeti sugestij, ki jih je dal predsednik italijanske vlade Pella, in da se ne moremo udeležiti petorne konference na podlagi pogoja, ki nam ga vsiljujejo. Jugoslovanski narodi so pripravljeni vzdržati vse napade, usmerjene proti njim. Sugestije predsednika italijanske vlade so samo ponavljanje nekdanjih ambicij in ne morejo služiti stvari miru in resnični rešitvi tržaškega vprašanja».

Avstrijci napadajo italijansko politiko na Južnem Tirolskem

DUNAJ, 8. — Poslanci obeh strank avstrijske vladne koalicije so danes v avstrijskem parlamentu je socialistični politiko na Južnem Tirolskem. Med zunanjepolitično debato v parlamentu je socialistični poslanec Ernst Koref obtožil italijansko vlado, da ne spoštuje pariške pogodbe iz leta 1946, ki jamči Južni Tirolski popolno avtonomijo. Koref je poudaril, da je poitalijančevanje popolnoma nemškega ozemlja že zelo napredovalo. Poslanec demokristjanske ljudske stranke Stuergkh je poudaril, da je vprašanje Južne Tirolske stvar popolnoma zakonitega avstrijskega zanimanja, ne pa vmešavanja v notranje zadeve druge države, kajti pariško pogodbo sta podpisali Italija in Avstrija.

Jugoslavija je v prvi vrsti za pripravljalno konferenco petih, pripravljena pa je tudi na neposredne razgovore ali pa na konferenco petih brez pogojev ali z obojestranskimi pogoji

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 8. — Približuje se 15. december, dan, ko se bo ponovno sestal Varnostni svet, da bi razpravljal o Trstu. Zahodne sile so doslej že dvakrat uspele odložiti razpravo v upanju, da bodo medtem pripravile Jugoslavijo, da sprejme njihove zahteve. Ne moremo reči, da zahodne sile niso izkoristile tega časa za živahno diplomatsko aktivnost, ki je med drugim odkrila tudi pomembno značilnost. Zastopniki zahodnih sil so doslej zahtevali od Jugoslavije največjo diskrecijo o razgovorih. Teh pogojev so se jugoslovanski uradni krogi dosledno držali. Zaman so se trudili novinarji, da bi v Beogradu od jugoslovanskih osebnosti zvedeli tudi najmanjšo podrobnost o vsebini razgovorov. Nasprotno pa so se v francoskih, angleških in ameriških listih skoraj vedno, po vsakem razgovoru v Beogradu, pojavile v komentarjih podrobnosti, za katere ne bi bilo mogoče reči, da so rezultat modrovanja samih novinarjev.

Tako so se tudi po nedeljskih razgovorih zahodnih zastopnikov z državnim tajnikom za zunanje zadeve K. Popovičem pojavile vesti agencije AFP in pariškega «Le Monde», češ da so zahodne sile predlagale sklicanje konference pod pogojem, da se uprava cone A izroči delno Italiji med konferenco, namesto pred konferenco, kot so to prej predlagali. V Beogradu niso mogli dobiti potrdila teh vesti zaradi diskrecije jugoslovanskih uradnih krogov. Na Zahodu jih doslej niso demantirali, kar pomeni, da so te vesti verjetno točne. V Beogradu se pojavlja dvom, da se zahodni krogi mogoče namenoma ne drže lastnih pogojev. Ali ni mogoče cilj takega ravnanja namera zahodnih držav, da pokažejo, kako so njihovi predlogi konstruktivni, kako se trudijo najti izhod iz položaja, kot da Jugoslavija ničesar ne ukrene, zlasti še, ker istočasno molči o raznih svojih konstruktivnih predlogih in sugestijah?

Diplomatska aktivnost v zvezi s Trstom odkriva še eno značilnost, ki povečuje dvome v dobronamernost zahodnih držav, dvome, ki imajo svojo osnovo v poskusu, da se z raznimi manevri pripelje Jugoslavija na konferenco in to po izvršenem dejstvu. Konferenca ima smisel samo brez pogojev, oziroma z obojestranskimi pogoji. Postavlja se vprašanje, ali pogoj o prihodu italijanskih funkcionarjev v Trst, predstavlja, oziroma ne predstavlja poizkusa izvedbe sklepa od 8. oktobra. Če ga predstavlja, tedaj pomeni, da se za tem skriva namera po celotni izvedbi sklepa. V tem primeru je konferenca brezpredmetna. Če je sprejet predlog o prihodu italijanskih funkcionarjev v Trst in to v zvezi s sklepom od 8. oktobra, potem je potrebno sprejeti tudi jugoslovanske predloge, ki niso v zvezi s sklepom.

Stališče Jugoslavije, poudarjajo v Beogradu, je nespremenjeno. Jugoslavija je v prvi vrsti za pripravljalno konferenco strokovnjakov. Prav tako je Jugoslavija pripravljena bodisi na direktne razgovore, kakor tudi petorne razgovore brez pogojev, oziroma z obojestranskimi pogoji. Če Italija, oziroma zahodne sile postavljajo kot pogoj za konferenco prihod italijanskih funkcionarjev v Trst, tedaj ima tudi Jugoslavija pravico zahtevati udeležbo jugoslovanskih funkcionarjev v upravi cone A ali pa postaviti druge ustrezne pogoje. Jugoslavija je, pripominjajo v Beogradu, šla v svojem popuščanju, ki nikakor ne pomeni znak slabosti, temveč dobro voljo za sporazum, do skrajnih meja popustljivosti. Čas je, da Italija in zahodne sile spoznajo, da brez sporazuma z Jugoslavijo ni rešitve tržaškega vprašanja, da spoznajo, da sklep od 8. oktobra ni sporazum, temveč diktat, ki ogroža interese in varnost Jugoslavije. Prav tako bi morale Italija in zahodne sile vedeti, da bo Jugoslavija znala pravočasno zaščititi svojo varnost in svoje interese v coni A.

V zvezi z objavo podrobnosti o diplomatskih razgovorih za rešitev tržaškega vprašanja v inozemskih listih zameri današnja «Politika» jugoslovanskemu državnemu tajništvu za zunanje zadeve, ker ne obvešča jugoslovanske javnosti o poteku omenjenih razgovorov. Hkrati ugotavlja «Politika», da so zahodni zastopniki sami izvor informacij, ki jih dobivajo inozemski novinarji «Politika» meni, da jugoslovansko tajništvo za zunanje zadeve s tem, da se strogo drži dogovorjene tajnosti razgovorov, spravlja v neugoden položaj jugoslovansko politiko, ker svet ni obveščen o točnem poteku njenih predlogov, oziroma odgovorov na te predloge. Zato lahko dobi po mišljenju «Politike» svetovna javnost napačen vtis, kot da zahodne sile iščejo pošteno rešitev tržaškega vprašanja, čeprav je resnica ravno nasprotna. Čas je, zaključuje «Politika», da državno tajništvo za zunanje zadeve posnema ostale, ki se ne drže sporazuma o tajnosti razgovorov, in da javnost pravočasno obvešča o poteku diplomatskih razgovorov o Trstu.

V zvezi s konferenco na Bermudih ugotavlja «Politika», da še ni jasno, ali so zahodne sile danes bolj pripravljene na dejansko rešitev tržaškega vprašanja. Mogoče ima vsaka od treh zahodnih držav svoje posebne razloge za nadaljevanje dosedanje politike. Mogoče je Washingtonu važnejša naklonjenost tistih vlad, ki mu dovoljujejo vojaška oporišča na svojem ozemlju.

Francija mogoče ne želi hitre rešitve tržaškega vprašanja, da ne bi Rim za tem ratificiral evropskih sporazumov, in mogoče tudi zaradi tega, ker ne želi precedenta za sporazum o Posarju.

Veliki Britaniji se je vedno zdelo potrebno, da s koncesijami ublažuje protibritansko razpoloženje v Italiji. Vse to lahko vpliva na Italijo, da še nadalje vztraja na izvedbi sklepa od 8. oktobra.

«Politika» izraža mišljenje, da bi neposredno sporazumevanje med Rimom in Beogradom bilo mnogo koristnejše, zlasti če bi Italija hotela razumeti dobronamernost Jugoslavije za sporazum. «Če se pa naše popuščanje tolmači kot znak slabosti, zaključuje «Politika», tedaj ne preostaja nič drugega, kot da se vrnemo na naše stališče v Leskovcu».

B. B.

Eisenhower predlaga ustanovitev mednarodne organizacije za atomsko energijo

V svojem govoru v glavni skupščini OZN je ameriški predsednik govoril o nevarnosti sedanje atomske dobe in predlagal sporazum za uporabo atomskih snovi izključno v miroljubne namene - Prvi komentarji

NEW YORK, 8. — Predsednik Eisenhower, ki se je z Bermudov nocoj vrnil v New York, je imel v glavni skupščini OZN napovedani govor o nevarnosti atomske dobe.

Ob prihodu v prostore Združenih narodov ga je sprejel glavni tajnik OZN Hammarskjoeld v spremstvu svojih glavnih sodelavcev. Po kratkem pozdravnem govoru predsednice glavne skupščine gospe Pandit je Eisenhower začel govoriti.

V svojem govoru je Eisenhower postavil sledeče predloge: «Vlade, ki so najbolj zainteresirane, naj bi v mejah, ki jih dovoljuje elementarna previdnost, začele že sedaj in nadaljevale dajati prispevke normalnega urana in drugih cepljivih snovi, ki naj bi jih dvignili iz svojih zalog, mednarodni organizaciji za atomsko energijo. Ta organizacija bi se lahko postavila pod pokroviteljstvo Združenih narodov».

Predsednik je nato pojasnil delovanje in organizacijo predlaganega mednarodnega organizma: v okviru «privatnih razgovorov» med prizadetimi državami, med katerimi je Eisenhower navedel tudi Sovjetsko zvezo, ki bi imeli namen pripraviti uvedbo mednarodnega nadzorstva nad atomsko oboroževanjem, bi se določila količina prispevkov posameznih držav skupno s postopkom in z drugim podrobnostmi. «ZDA — je pojasnil govornik — so pripravljene začeti te stike v popolni dobri veri.

Nedvomno, je nadaljeval Eisenhower, bodo prvi prispevki k temu načrtu količinsko omejeni. Vendar ima izvedba takega načrta veliko zaslugo, da se lahko začne brez trenj in medsebojnega nezaupanja, ki jih prinaša sleherni poizkus organiziranja sistema, ki naj bi bil sprejemljiv za vse za svetovno nadzorstvo in inšpekcijo.

Mednarodni organizem za atomsko energijo bi lahko prevzel odgovornost za zbiranje, vskladiščenje in varstvo prispevkov teh cepljivih snovi. Iznajdljivi duh naših znanstvenikov bi lahko našel sistem varnosti, na podlagi katerega bi taka banka cepljivih snovi lahko bila varna pred poizkusom polastitve teh zalog. Najvažnejša naloga tega organizma bi bila pripraviti metode, na podlagi katerih bi bile cepljive snovi določene za miroljubne podvige človeštva. Mobilizirali bi lahko izvedence za uporabljanje atomske energije v kmetijstvu, zdravilstvu in v druge miroljubne namene. Lahko bi se tudi določil povsem poseben smoter: dobavljati zadostno električno energijo tistim področjem sveta, kjer ta primanjkuje. Na ta način bi države, ki bi dale svoj prispevek v cepljivih snoveh mednarodnemu organizmu, lahko stavile del svoje sile v službo potreb sveta in ne v službo svojega strahu».

Nato je predsednik Eisenhower poudaril, da bi bile ZDA pripravljene skupno z glavnimi zainteresiranimi podvzeti proučevanje načrtov, na podlagi katerih bi se podobna miroljubna uporaba atomske energije lahko izvajala.

Za tem je Eisenhower izjavil, da je pripravljen predložiti ameriškemu kongresu načrt, ki temelji na sledečih štirih točkah:

«1. uvesti svetovno anketo, kako naj se atomski material najbolj učinkovito uporablja v miroljubne namene; 2. začetek zmanjševanja uničevalnega potenciala svetovnih atomskih zalog; 3. omogočiti vsem narodom vseh držav sveta, da ugotovijo, da se velike sile sveta, tako na Vzhodu kakor na Zahodu, zanimajo bolj za človeške težnje kakor za vojno orožje; 4. odpre naj se nova možnost za miroljubne razgovore in naj se vsaj načnejo v novem duhu številne in težka vprašanja, za katera je treba najti rešitev na javnih in privatnih konferencah, če se hoče, da se svet sprosti nedelavnosti, ki jo povzroča strah, in da krene po poti miru.»

Še prej je Eisenhower izjavil, da so danes atomske bombe bolj učinkovite od orožja, ki je bilo napravljeno ob nastopu atomske dobe. Dodal je: «Vodikovo orožje odgovarja kot sila milijonom ton trinitrotoluena.» Dejal je nato, da so ZDA od leta 1945 dalje povzročile 43 atomskih eksplozij in da ameriške zaloge atomskega orožja dnevno naraščajo ter presegajo po uničevalni sili celotno količino vseh izstrelkov in vseh bomb, ki so jih izstrelile ali odvrgle vse vojskujoče se države v vsej drugi svetovni vojni. Predsednik je zatem dejal, da pozna tajnost atomske sile tudi Sovjetska zveza, ter je omenil sovjetske atomske poizkuse in je pripomnil, da je treba v sedanjem položaju upoštevati sledeče elemente: «1. znanje o atomski sili, ki ga sedaj imajo v štirih državah (ZDA, Kanada, Velika Britanija in Sovjetska zveza), bodo konec koncev pridobile tudi druge države; 2. velika količinska nadmoč v atomskem orožju in možnost strahovitih represalij ne predstavlja sama na sebi preventivnega ukrepa proti strahotnim pokolom in uničenju, ki bi jih povzročil nenaden napad.»

Nato je predsednik izjavil: «Če bi se izvršil napad na ZDA, bi bila naša reakcija nagla in odločna. Toda če bi dejal, da je obrambna zmogljivost ZDA taka, da bi napadalcu lahko zadali strahotne izgube; če bi dejal, da je možnost ameriške represalije taka, da bi bilo ozemlje napadalca uničeno, ne bi dejansko izrazil smotrov in upanja ZDA. Ustavitj se pri takih zaključkih bi pomenilo dokončno potrditi misel, da sta dva atomska kolosa obtožena stati v nedogled drug nasproti drugemu v medsebojnem nezaupanju v svetu polnem terorja».

O razvoju atomskega orožja je predsednik izjavil, da je atomsko orožje praktično pridobilo značaj klasičnega orožja v ameriški vojski.

V zvezi s prihodnjo konferenco štirih v Berlinu je Eisenhower izjavil, da gleda ameriška vlada na to konferenco z zaupanjem in iskrenostjo in da si bo prizadevala, da bi konferenca dala konkretne rezultate v korist miru.

«Nismo nikoli predlagali ali svetovali, je pripomnil predsednik, naj se Sovjetska zveza odpove temu, kar ji zakonito pripada, in tega ne bomo nikoli napravili. Nikoli nismo rekli, da je rusko ljudstvo sovražnik, s katerim odklanjamo pogajanja ali izdružitev v plodno prijateljstvo. Upamo, da bo konferenca odprla pot odnosom s Sovjetsko zvezo, ki bi omogočili svobodne človeške stike med narodi Vzhoda in Zahoda».

Na koncu je Eisenhower izjavil: «Pred vsem svetom ZD Amerike izpovedujejo svojo odločenost, da prispevajo k rešitvi strahotne atomske dileme, da se posvetijo z dušo in telesom iskanju poti, ki naj dovoli čudovitemu ustvarjalnemu duhu človeka, da se posveti ne njegovemu uničenju pač pa njegovemu življenju».

V svojem govoru je Eisenhower tudi poudaril, da bodo ZDA še dalje podpirale OZN.

Sovjetski delegat Višinski je na vprašanje novinarjev, kaj misli o tem govoru, izjavil, da mora govor prej skrbno proučiti. Indijski delegat Krišna Menon je izjavil: «Govor predsednika Eisenhowerja odgovarja moji ideji, na podlagi katere je potrebno, da glavni tajnik OZN seznani svet o nevarnosti, ki jo prinaša atomska energija.»

V krogih francoske delegacije so zlasti zadovoljni, ker je predsednik predlagal privatne sestanke med predstavniki velesil, kar je že predlagal francoski delegat Jules Moch.

Predsednica glavne skupščine gospa Pandit je izrazila upanje, da bodo vsi državniki govor skrbno proučili.

Poročilo bermudske konference ne vsebuje ničesar novega

Poročilo, sestavljeno v obliki izjave, sestoji samo iz splošnih ugotovitev - Trst v poročilu ni omenjen - Poudarek na atlantskem paktu in evropskem združevanju - V Parizu niso zadovoljni

CASTLE HARBOUR, 8. — Danes v prvih jutranjih urah (po 6. uri po našem času) se je končala tristranska konferenca na Bermudih. Ker je Eisenhower danes popoldne moral že govoriti v New Yorku pred glavno skupščino OZN, so morali sejo nadaljevati pozno v noč, ker je ni bilo mogoče preložiti na zjutraj. Opoldne je z Bermudov prvi odpotoval Eisenhower z ostalimi člani ameriške delegacije. Francoski ministrski predsednik Laniel bo moral zaradi obolelosti ostati še nekaj dni na Bermudih; nekaj članov francoske delegacije bo ostalo z njim in skrbelo za redno zvezo s Parizom. Kdaj bosta odpotovala Churchill in Eden, še ni znano; v Londonu zatrjujejo, da se bosta vrnila verjetno v četrtek.

Po zadnji seji je bilo izdano zaključno poročilo, ki je sestavljeno v zelo splošni obliki. Poročilo v začetku omenja, da so se predsednik ZDA, ministrski predsednik Velike Britanije in francoski ministrski predsednik v spremstvu zunanjih ministrov sestali od 4. do 7. decembra in da so razpravljali o svoji politiki «glede mnogih delov sveta, kjer imajo te dežele obveznosti». Poročilo, ki Trsta ne omenja, se nadaljuje v obliki izjave:

«Naši razgovori so simbolizirali in potrdili enotnost namenov naših treh dežel. Strinjali smo se v analizi vprašanj, pred katerimi stojimo, in se sporazumeli o raznih bistvenih ukrepih za njihovo rešitev. Prepričani, da predstavlja naša združena moč najboljše jamstvo miru in varnosti, smo sklenili nadaljevati naše skupne napore, da jo izpopolnimo. Če se zdi zdaj nevarnost napada manj bližnja, pripisujemo to rastoči sili svobodnega sveta in odločnosti naše politike. Zaradi tega bomo odločno branili našo solidarnost; budni bomo proti naporom, da bi nas razdelili. Zaupamo, da lahko svobodni narodi z materialnimi in moralnimi viri, s katerimi razpolagajo, zagotovijo svojo varnost in blaginjo; naše sile bomo posvetili delu za ta cilj.

Severnoatlantski pakt je in ostane osnova naše skupne politike. Razpravljali smo o sredstvih za razvoj obrambne sposobnosti našega zavezništva. Lord Ismay, glavni tajnik NATO, je bil prisoten pri teh razgovorih.

V stalnem razvoju združene Evrope, ki vsebuje tudi Nemčijo, vidimo najboljše sredstvo za vse večjo blaginjo, varnost in stalnost svobodnih narodov. Zatrdili smo, da je evropska obrambna skupnost potrebna, da se zagotovi obrambna sposobnost atlantske skupnosti, v kateri bo evropska skupnost sestavni del. Zagotovili bomo da bo med silami Anglije in ZDA in onimi evropske obrambne skupnosti na evropski celini trajno in tesno sodelovanje. Francoski zunanji minister je razložil vprašanja, pred katerimi je njegova vlada glede evropske obrambne skupnosti. Sedanja razdeljenost Evrope ne more biti ne upravičena ne trajna. Upamo, da se bodo v primernem času našla miroljubna sredstva, ki bodo deželam vzhodne Evrope omogočila vlogo svobodnih narodov v svobodni Evropi.

Naše tri vlade ne bodo izgubile nobene priložnosti za zmanjšanje napetosti, ki razdeljuje svet, in za to, da bodo zagotovile vsem deželam, da nimajo nobenega razloga za strah, da bo moč Zahoda služila zlu in nasilju. Nasprotno, osnovno načelo Združenih narodov, ki se ga držimo, je, da morajo biti jamstva proti napadu splošno veljavna.

Če bomo ostali močni, združeni in vztrajni, bo mogoče postopoma rešiti težavna vprašanja, ki so toliko časa ostala nerešena. V tem duhu smo proučili zadnjo noto sovjetske vlade in odobrili besedilo naših odgovorov, ki naj bi pripeljali do bližnjega sestanka štirih zunanjih ministrov. Upamo, da bo ta sporazum pomenil napredek k združitvi Nemčije v svobodi, pa tudi k sklenitvi avstrijske pogodbe in k rešitvi drugih mednarodnih vprašanj.

Pregledali smo položaj na Daljnem vzhodu. Neposredni cilj naše politike ostaja sklicanje politične konference, ki jo predvideva sporazum o premirju na Koreji. To bo sredstvo, da se doseže mirna rešitev korejskega vprašanja in da se doseže napredek v vzpostavljanju normalnejših pogojev na Daljnem vzhodu in v jugovzhodni Aziji.

Pozdravljamo hrabre francoske sile in sile treh pridruženih držav, ki se v Indokini borijo v okviru Francoske zveze za obrambo neodvisnosti Kambodže, Laosa in Vietnama. Znana nam je važnost njihovega prispevka k obrambi svobodnega sveta in nadaljevali bomo s sodelovanjem, da se obnovi mir in vrne stabilnost na to področje.

Naši sestanki so okrepili našo enotnost, utrdili našo odločnost in ojačili naše upe. Z zaupanjem v osnovna načela naše akcije in enotni v naših pogledih, smo odločeni vztrajati v naši politiki, katere namen je edino služiti miru in ga zagotoviti.»

Besedilo uradnega poročila je prebral zbranim novinarjem načelnik britanskega tiskovnega urada Robb. Njega, Eisenhowerjevega tiskovnega predstavnika Hagertyja in francoskega načelnika tiskovnega urada Baeyensa so novinarji obsuli z vprašanji, vendar so vsi trije sistematično molčali. Edino, kar so povedali, je novinarje razočaralo — nobeden izmed «treh velikih» ne bo imel tiskovne konference. Sploh trdijo, da so novinarji med konferenco na Bermudih največ trpeli, ker uradni predstavniki na eni strani sploh niso hoteli govoriti, kadar pa so kaj povedali, je bilo nato toliko popravkov, pojasnil, dodatkov, okrajšav in črtanj, da nihče ni več vedel, kje se ga glava drži. Zaradi tega se je med novinarji pojavila zasoljena krilatica: «Edino mladoporočenci na poročnem potovanju vedo na Bermudih, kaj počenjajo.» Bermudi so namreč priljubljeni cilj za medene tedne.

Zvedelo se je le toliko, da so na zadnji, najdaljši seji «trije veliki» nadaljevali diskusijo o Daljnem vzhodu, ki so jo začeli na predpoldanski seji, in nato prešli na druga vprašanja, med njimi ponovno na evropsko obrambno skupnost.

Nekaj pred zaključkom konference se je razširila govorica, da so ZDA obljubile evropskim zaveznikom «dopolnitev atlantskega zavezništva z atomskim orožjem», pri čemer bodo s tem orožjem razpolagale samo posebne ameriške enote na evropski celini.

Prvi komentarji na bermudsko poročilo poudarjajo, da je sestavljeno v samih splošnih frazah, tako da bi lahko bilo napisano tudi pred konferenco. Zaradi tega, trdijo, je težko takoj formulirati komentarje. Vsekakor pa so bili tisti, ki so od konference upali določene konkretne rezultate, razočarani.

V Parizu z zaključnim poročilom konference niso zadovoljni; to razpoloženje izražajo tudi že prvi komentarji v popoldanskem tisku, ki poudarja, da je vprašanje, ki Francijo najbolj zanima, se pravi evropska obrambna skupnost, ostalo tam, kjer je bilo pred konferenco. Tako Churchill kot Eisenhower sta priporočala Lanielu in Bidaultu, naj se z ratifikacijo pariške pogodbe omogoči uresničenje obrambne skupnosti. Bidault, pravijo listi, je storil, kar je bilo v njegovi moči, da bi prepričal oba partnerja, da ima kljub vsemu prizadevanju vlade zadnjo besedo vendarle parlament; toda, kot pravi neki list, so Bidaulta «poslušali, ne pa razumeli», zlasti še, ko je zahteval večja jamstva od Anglije in ZDA za primer nemške oboroževanje.

Glasilo vzhodnonemške kominformistične stranke «Neues Deutschland» pa piše, da je namen bermudskih sklepov, da se prepreči uspeh berlinske konference štirih.

V Moskvi še ni nobenih komentarjev. Današnja «Pravda» objavlja samo kratko poročilo o konferenci na Bermudih. Poročilo pravi, da je Churchill povedal Eisenhowerju, da je trgovina z ZSSR za Anglijo bistveno važna.

Šele pozno zvečer je moskovski radio oddal prvi komentar na bermudsko poročilo. Moskovski radio je poudaril, da pomeni to poročilo «izražanje namena zahodnih držav, da nadaljujejo z napadalno politiko atlantskega pakta, to je, s politiko hladne vojne». Radio je tudi opozoril, da bermudsko poročilo nikjer ne govori o potrebi, da se konča vojna v Indokini.

Nobenega napredka v Panmunjomu

PANMUNJOM, 8. — Voditelj delegacije združenega poveljstva general Dean je danes predložil kitajsko-korejski delegaciji načrt sporazuma za politično konferenco o Koreji in izjavil, da je pobližšega tak sporazum podpisati Dean je izjavil, da gre za zadnjo ponudbo, in ta načrt so odobrile vse zainteresirane države. Severni so načrt odločno zavrnili.

Južnokorejski delegati so današnjo sejo bojkotirali. Načrt združenega poveljstva ne vsebuje praktično nobenega novega elementa, pač pa ponavlja že stavljene predloge. Na podlagi tega načrta bi bile nevtralne države lahko povabljene na konferenco brez glasovalne pravice, toda Sovjetska zveza mora na konferenci imeti glasovalno pravico. Dalje se predlaga, naj se konferenca sestane v Ženevi v času od 28 do 42 dni po končani pripravljalni konferenci.

Medtem je glavna skupščina OZN potrdila sklep političnega odbora o prekinitvi debate o Koreji. Tajništvo OZN pa je delegatom razdelilo brzojavko kitajskega zunanjega ministra Čuenlaja, ki obtožuje ZDA, da ovirajo sklicanje politične konference.

Zahodni odgovor ZSSR o konferenci štirih

Nota predlaga, naj se konferenca sestane 4. januarja 1954 v zahodnem Berlinu
Na konferenci bo lahko vsaka delegacija prikazala svoje mnenje o konferenci petih - Zadovoljstvo v Bonnu in Londonu, malo navdušenja v Washingtonu

MOSKVA, 8. — Danes predpoldne je bil sovjetski vladi izročen odgovor treh zahodnih velesil na sovjetsko noto od 26. novembra, ki je izražala pripravljenost za sodelovanje na konferenci štirih zunanjih ministrov. Note vseh treh zahodnih držav so enake, kot že običajno v dialogu med Zahodom in ZSSR. Nota, ki jo je poslala ameriška vlada (angleška in francoska nota se od nje razlikujeta samo po spremembi imena vlade) se glasi:

«Vlada Združenih držav se veseli, ko je zvedela iz note sovjetske vlade z dne 26. novembra, da je sovjetska vlada sedaj pripravljena udeležiti se sestanka zunanjih ministrov Združenega kraljestva, Združenih držav, Francije in Sovjetske zveze. Vlada Združenih držav upa, da bo ta sestanek dovedel do ponovnega zedinjenja Nemčije v svobodi in do sklenitve avstrijske državne pogodbe.

Vlada Združenih držav upa, da bo resnični napredek na poti k ureditvi nemškega in avstrijskega vprašanja, ki sta posebno nujni, prispeval k rešitvi drugih važnejših mednarodnih vprašanj z evropsko varnostjo vred. V zvezi s tem vlada Združenih držav ponovno poudarja, da so prostovoljna združitev svobodnih držav Atlantskega zavezništva in akcije, s katerimi določene evropske države pospešujejo svojo blaginjo in zagotavljajo svojo skupno varnost, izključno obrambnega značaja in skupni prispevek k miru.

Sovjetska vlada je izrazila željo, da pretrese možnost konference petih velesil. Na bližnjem sestanku štirih zunanjih ministrov bo vsaka vlada, ki se ga bo udeležila, lahko izrazila svoje mišljenje o tem vprašanju.

Ameriška vlada predlaga, po posvetovanju z nemško zvezno vlado in z nemškimi oblastmi v Berlinu, naj se konferenca zunanjih ministrov začne 4. januarja 1954 v poslopju, ki je bilo sedež bivšega zavezniškega nadzornega sveta v Berlinu».

Predstavniki treh zahodnih velesil na Dunaju so obiskali danes predpoldne avstrijskega zunanjega ministra Leopolda Figla in ga obvestili o vsebini zahodnega odgovora na sovjetsko noto od 26. novembra.

Predstavnik zahodnonemške vlade je sporočil, da je zvezna vlada danes popoldne proučila besedilo zahodnega odgovora ZSSR. Predstavnik je dejal, da so člani zahodnonemške vlade izrazili zadovoljstvo, ker je nota kratka in jasna in ker postavlja v prvo vrsto nemško in avstrijsko vprašanje ter poudarja nujnost, da se obe čimprej rešita. Bonnska vlada je sklenila ustanoviti posebno komisijo, ki bo proučila vsa vprašanja v zvezi s konferenco v Berlinu. Komisijo, ki bo takoj začela z delom, bodo sestavljali državni podtajnik v zunanjem ministrstvu prof. Walter Hallstein, notranji minister Gerhard Schroeder, minister za nemško enotnost Jacob Kaiser in pravosodni minister Fritz Neumayer.

V Bonnu opozarjajo še, da je bila možnost konference petih prikazana v taki diplomatski obliki, da daje jasno razumeti, da želijo na Zahodu rešiti predvsem nemško in avstrijsko vprašanje. Končno pa poudarjajo, da je treba počakati, ali bo ZSSR zahodni odgovor brez nadaljnjega sprejela ali pa bo postavila nove predloge, čeprav je odgovor sestavljen tako, da bi olajšal sklicanje konference štirih.

Svoje zadovoljstvo z zahodno noto je izrazil tudi zahodnoberlinski župan Schreiber, ki je še izjavil, da bodo berlinske oblasti storile vse, da bi olajšale potek konference.

Tudi v angleških političnih krogih so zahodno noto z zadovoljstvom sprejeli. Predvsem izražajo zadovoljstvo, ker nobena vrata niso bila zaprta in ker nota še enkrat poudarja, da imajo ukrepi za zagotovitev varnosti zahodnega sveta povsem obramben značaj in da so posledica napadalnosti povojne sovjetske politike. Končno ugotavljajo še, da je ugodni sprejem zahodne note v nasprotju z mnenjem številnih britanskih političnih krogov, ki so razočarani nad zaključnim poročilom bermudske konference.

V ameriških uradnih krogih pa ni opaziti mnogo navdušenja spričo možnosti, da se januarja začne konferenca štirih zunanjih ministrov. V predzadnjem odstavku zahodne note, ki pravi, da bo lahko vsaka delegacija med berlinsko konferenco prikazala svoje stališče o morebitni konferenci petih, vidijo washingtonski krogi ameriško koncesijo francoski in angleški tezi, poudarjajo pa, da ameriška vlada še vedno nasprotuje sklicanju takšne konference in da pričakuje od pekinške vlade dokaz dobre volje na politični konferenci o Koreji.

Z Bermudov pa poročajo še, da se bo 16. decembra sestala v Parizu «medzavezniška študijska skupina», ki naj pripravi stališče zahodni delegaciji na berlinski konferenci štirih

Konec stavke newyorških grafikov

NEW YORK, 8. — Stavka grafikov v New Yorku se je danes končala. Grafiki so sprejeli kompromis, ki ga je predlagal vladni posredovalni urad. Sporazum določa zvišanje plače za 3,75 dolarjev tedensko in ustanovitev preiskovalne komisije, ki bo odločala o morebitnem nadaljnjem zvišanju.

Jutri zjutraj bodo torej po enajstih dneh listi v New Yorku zopet izšli.

Nove volitve na Finskem

HELSINKI, 8. — Predsednik Paasikivi je sporočil, da se je odločil razpustiti parlament in razpisati splošne volitve. To je bilo sklenjeno na seji vlade. Volitve so bile določene na 7. in 8. marca 1954.

Bermudska konferenca. Joseph Laniel, predsednik Eisenhower in Winston Churchill pred Mid-Ocean Club pred začetkom razgovorov.

Pred splošno stavko javnih uslužbencev v Italiji

Stavki so se včeraj pridružili tudi vsi sindikati javnih služb CISL - UIL za preložitev splošne stavke v industriji na januar

RIM, 8. — Državni uradniki raznih kategorij, včlanjeni v krščansko - socialni sindikalni organizaciji CISL, so se danes pridružili splošni stavki državnih namešćencev, ki bo v petek, 11. decembra. Pod predsedstvom podtajnika CISL Morellija so se sestali predstavniki vodstev raznih sindikatov s področja javnih služb in proučili položaj, ki je nastal, ker vlada ni hotela sprejeti zahtev sindikatov javnih uslužbencev CISL, ki so jih še nedavno prikazali predstavniki te organizacije raznim ministrom.

Po seji je bilo izdano poročilo, ki pravi, da vlada sploh ni hotela upoštevati predlogov v zvezi z dvema osnovnima vprašanjema, ki se pojavljata v okviru zakona o pooblastilu (1. čimprejšnja izvedba izboljšanja plač, 2. zajamčenje pravice do stavke) in da je bilo zato soglasno sklenjeno, da bodo javni uslužbenci vseh kategorij izvedli 11. decembra 24-urno stavko. To stavko, pravi poročilo, je treba razumeti «kot protestno dejanje zaradi slabega položaja, v katerem so se znašle zainteresirane kategorije, ker ni bil sprejet niti najmanjši del njihovih zahtev».

Kaže torej, da bo stavka javnih uslužbencev, kljub raznim pozivom in kljub grozečim zahtevam monarhistov, naj vlada najstrože nastopi proti državnim uradnikom, ki bi si upali stavkati, zajela praktično vse javne službe in uslužbence. To bo obenem pomenilo udarec za avtoriteto vlade, saj se ji upirajo celo sindikati njene politične barve, ki jih vodijo demokristjanski poslanci tako imenovane sindikalistične skupine.

Na drugi strani pa še ni gotova izvedba splošne stavke industrijskih delavcev 15. decembra. Kongres socialdemokratske sindikalne organizacije UIL je namreč odobril stališče izvršnega odbora, ki se mu zdi stavka 15. decembra izolirano neučinkovito dejanje, in predlagal resnejšo sindikalno akcijo, ki bi se pa začela šele v januarju, ker sodijo, da bo delavce pred božičnimi prazniki težko pridobiti za daljšo borbo. Resolucija, ki jo je sprejel kongres UIL, pravi, da mora splošni stavki slediti koordinirana in učinkovita sindikalna akcija in da je treba predvsem prizadeti industrijce v najobčutljivejših sektorjih, kjer bi bila akcija delavcev najobčutnejša.

Resolucija kongresa UIL pravi še, da je osnovno gospodarsko in socialno vprašanje v Italiji razvoj notranjega tržišča, kar pa je mogoče doseči samo s povečanjem kupne moči delavskega razreda in s povečanjem možnosti dela, to je, z racionalno politiko produktivnih investicij in s povišanjem realne mezde.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan so leta 1943 enote XIV. divizije napadle Kočevje.

TRŽAŠKI DNEVNIK

DANES, sreda 9. decembra
Valerija, Savica
Sonce vzide ob 7.34 in zatone ob 16.20. Dolžina dneva 8.46. Luna vzide ob 10.08 in zatone ob 19.20.
JUTRI, četrtek 10. decembra
Lavret M. B., Dražič

Z zadnje seje izvršnega odbora OF

Predsinočna seja izvršnega odbora Osvobodilne fronte je bila posvečena pregledu delovanja OF v zadnjih tednih in razpravi o najnujnejših bodočih naogah v zvezi s trenutnim političnim položajem. O uspelih spontanih proslavah desete obletnice AVNOJ je poročal tajnik S. Bole. Dejal je, da je bilo 23 proslav na sedežih krajevnih organizacij in da je naše ljudstvo globoko razumelo velik pomen proslave tega zgodovinskega datuma prav danes, ko se hoče z diktati zadati še en udarec odloku AVNOJ o priključitvi vsega slovenskega ozemlja k svobodni Sloveniji in Jugoslaviji.

Tajnik je nato poročal o množičnih obiskih našega prebivalstva borcem slavne jugoslovanske armade in poudaril, da je doslej nad tisoč družin prispevalo za nabave zastav in raznih daril. Pohvalil je zlasti mladino, ki je bila vsepovsod pobudnik in organizator teh neposrednih stikov našega ljudstva z našo vojsko, ki v teh težkih trenutkih ščiti naše pravice in ki je preprečila, da bi bil izvršen osmooktobrski diktat.

Predsednik OF tov. F. Stoka je poročal o potovanju in stikih, ki jih je imela tričlanska delegacija OF v Jajcu in Sarajevu na proslavi X. obletnice AVNOJ. Nato je poročal še o delu na spomenicah prebivalstva posameznih krajev, ki bodo poslane jugoslovanski vladi.

Po obširnem in temeljitem razpravljanju o sedanji politični situaciji in o bodočih nalogah, so bili sprejeti sklepi:

1. o nalogah Osvobodilne fronte v zvezi s petorno konferenco o Trstu;
2. o sklicanju posebne seje Izvršnega odbora, ki bo pretresla gospodarski in socialni položaj Trsta po 8. oktobru;
3. o organiziranju legalnih obiskov jugoslovanskih borcev zlasti na dan praznika JLA, ki pade na 20. t. m.;
4. o prireditvah Novoletne jelke, ki bo prirejena na sedežu osnovnih organizacij ob čim večji podpori centra.

Med raznimi drugimi vprašanji je bilo na seji govora še o položaju slovenskih šolnikov, o Narodni študijski knjižnici in o Glasbeni Matici.

Po sebi sodijo

Včerajšnji videmski «Messaggero» se razburja, ker ugledni londonski list «Times» ni hotel objaviti pisma, ki mu ga je poslal tržaški novinar dr. Babudieri. Že samo dejstvo, da se nad tem razburja fašistični «Messaggero» pove mnogo, v ostalem pa si lahko predstavljamo, kakšne neumnosti je moral kvasiti omenjeni novinar v svojem pismu o «tržaškem vprašanju» če spravlja «Messaggero» to pismo v zvezo s tistim, ki ga je kakim 20 angleškim listom poslal bivši angleški vojak in sedanji bogoslovec v Trstu Wolkers in katerega ni objavil niti en angleški list.

Londonski «Times» je na račun «tržaškega vprašanja» zapisal sicer že marsikatero netočnost, da ne rečemo neumnost, toda očitno se je njegovim urednikom zdelo Babudierijevo pismo le preveč bedasto, da bi zagledalo luč sveta prav v Angliji, kjer je tisk kljub vsemu mnogo resnejša zadeva kot v Italiji, kjer prenese vse po načelu «tutto fa brodo...»

Resnost in plemenitost

Ko včerajšnji «Messaggero» poroča o aretaciji še dveh oseb v zvezi s fašističnimi izgredi 4., 5. in 6. novembra, pravi za aretiranega poštnega uradnika Narcisa Nonina, proti kateremu ima tožilstvo priče in dokumente, naslednje: «Gospod Nonin je bil aretiran, ne da bi bil obtožen kakršnega koli dejanja in v družini poštnega osebja je njegova aretacija povzročila globok vtis tudi zaradi ugleda, ki ga je užival zaradi poštenosti, resnosti in plemenitosti nacionalnih čustev».

K vsem navedenim lastnostim g. Nonina objavljamo kot komentar gornjo fotografijo, ki prikazuje omenjenega gospoda v trenutku, ko na Trgu Goldoni izkazuje «resnost in plemenitost svojih nacionalnih čustev».

TAKO SE PREDSTAVLJA ITALIJANSKA „DEMOKRACIJA"

DISKRIMINACIJE PRI NAPREDOVANJU „politično nezanesljivih" uslužbencev

Prizadeti so železničarji, ki se ne strinjajo s sedanjim klerofašističnim režimom ter Slovenci

Tudi tržaški železničarji se pripravljajo na stavko. Kakor prejšnje stavke bodo tudi to stavko železničarji napovedali, ker glavno železniško ravnateljstvo noče ugoditi njihovim mezdnim zahtevam ter ločiti njihovega službenega pravilnika od pravilnika državnih uslužbencev.

Ko smo pred to upravičeno stavko vseh železničarjev, pa ne moremo mimo diskriminacij političnega značaja, ki se dogajajo v Trstu v škodo tistih železničarjev, ki jih nimajo za dovolj «patriotske» in zanesljive. Te diskriminacije so hudo prizadele precejšnje število uslužbencev državnih železnic. Pisali smo že o premeščanju slovenskih in tudi italijanskih demokratičnih železničarjev v notranjost Italije, danes pa bomo prikazali, kako železniško ravnateljstvo zapostavlja železniške uslužbence pri napredovanju.

31. decembra 1952 je železniška uprava prevedla uslužbence 10. kategorije, ki so imeli do tega pravico, v 9. kategorijo, in sicer tako imenovane učence («alunni»), ki jih je imenovala za podnačelnike («sottocapi»), pri tem pa jih je okoli 20 izpustila, čeprav so imeli za to vse kvalifikacije. Prav tako niso povišali nekaterih podnačelnikov v načelnike (capo gestione), čeprav so izdelali predpisane izpite. Med prizadetimi so bili vsi klasificirani med odlične ter so mnogi opravljali posle višje kategorije kakor bi jih morali opravljati spričo svojega čina. Po pravilniku imajo učenci po petih letih stalnosti v službi pravico do napredovanja v čin podnačelnikov. Železniško ravnateljstvo pa se tega ni držalo in je prizadejalo krivico skupini kategorije učencev, ki imajo tudi od 10 do 14 let službe, ter so bili 31. decembra 1947 sprejete med stalne uslužbence, čeprav je minilo od tedaj že skoraj leto dni, pa jim še zdaj niso povedali vzroka zapostavljanja.

Prizadeti so se po svojem sindikatu (SFI) obrnili v Rim, kjer pa so jim samo potrdili, da nimajo, kar se službe tiče, nič proti njim ter, da gre najbrž za kake «druge razloge», ki železniški direkciji niso znani. Ker so bili od napredovanja izključeni uslužbenci, ki so drugačnega političnega mišljenja kakor ljudje, kateri so sedaj na vladi, ali pa ki so Slovenci, je povsem jasno, da gre za grobo politično diskriminacijo.

Sindikat se je zato obrnil na višjega upravnega ravnatelja dr. Vitellija, ki je svoj čas obljubil, da bo stvar pojasnil, in uredil, toda tudi dr. Vitelli je raje pozabil na svojo obljubo, ker pač noče priznati, da se v tako imenovani demokratični državi dogajajo tako umazane politične diskriminacije. Izključitev železniških uslužbencev od napredovanja je tudi proti vsem pravilom, ker učenci po pravilniku avtomatično napredujejo in niso za to potrebni nobeni izpiti. V tem primeru gre za uslužbence, ki so bili konec leta 1947 sprejeti med stalno osebje in bi torej morali biti konec lanskega leta povišani.

Italijanske oblasti so torej začele z diskriminacijami, še preden je bil v Rimu sprejet načrt zakona o uslužbencih ZVU, katerega zloglasni četrti člen grozi vsem tistim, ki niso držali za Italijo, da ne bodo sprejeti v službo. Železničarji se vprašujejo, kaj bi šele bilo, če bi res prišla sem Italija. V takšni obliki se nam torej predstavlja italijanska «demokracija», ki se s svojim ravnanjem prav nič ne razlikuje od fašizma. Tudi fašistični režim je poznal in uveljavljal take diskriminacije od zapostavljanja pri napredovanju režimu nezaželenih elementov, pa do premeščanja v Južno Italijo.

Pred stavko industrijskih delavcev

Tudi tržaški sindikati se bodo pridružili stavki ki so jo za 15. decembra proglasili za industrijsko stroko sindikati v Italiji. V ta namen se je že sestala izvršna komisija Delavske zbornice ter sklenila, da se pridruži stavki italijanskih industrijskih delavcev. Jutri pa bo skupščina Enotnih sindikatov, ki se je bodo udeležili člani upravnih odborov raznih sindikalnih zvez, tovarniških odborov in pododborov ter zaupniki industrijskega sektorja. Na skupščini bodo razpravljali o pridružitvi Enotnih sindikatov k stavki industrijskih delavcev v Italiji. To je nov dokaz, da tukajšnji sindikati sploh niso več sposobni voditi samostojne borbe in morajo vedno čakati na iniciativo iz Italije.

Poslopje za 26 milijonov

brez ogrevalnih naprav

Kot smo že poročali, je pred dnevi bila izročena prometu nova prepotrebna pomožna avtobusna postaja na Trgu Stare mitnice. Kot so javljali listi, sta zgraditev in oprema te postaje stala 26 milijonov lir. Nedvomno je to zelo visoka vsota, če pomislimo, da je poslopje zgrajeno izključno iz železobetona in da jo predstavlja 18 stebrov - nosilcev in železobetonska streha, med tem ko so stene steklene, notranje opreme pa takorekoč sploh ni. Kljub tako visoki ceni, za katero bi lahko zgradili vsaj 12 ljudskih stanovanj, pa niso pomislili niti na to, da potrebuje tudi tako poslopje za zimo ogrevalno napravo. Tako nima poslopje niti enega dimnika in so morali sedaj, ko so v notranjosti namestili pečico na drva, napeljati dimno cev kar skozi stekleno zunanjo steno na prosto. Seveda je tam stena sedaj vsa okajena kot pri kakšni provizorični ciganski baraki. Poleg tega je taka rešitev kurjave in odvajanje dima tudi skrajno neestetska posebno še za središče mesta.

Zato se upravičeno vprašujemo, kako je mogla kolavdacijska komisija odobriti končana dela in kako je sploh mogoče, da pri tolikih strokih manjka poslopju najosnovnejša pritiklina?

Dela na Istrski cesti in sicer na odseku med Ul. Industria in Trgom Pestalozzi so v polnem teku. Poleg težkega buldožerja delata tudi dva motorna kopalca zemlje, od katerih je eden navaden, drugi pa posebne vrste za kopanje jarkov. Trenutno cesta sploh ni podobna cesti, pač pa velikanski strugi hudournika takoj po nalivu. Jame so polne smrdljive vode, ki priteka iz odprtih odtočnih kanalov. Sedanje deževje močno ovira dela in če bo tako vreme še nekaj časa trajalo, jih bodo morali verjetno začasno celo prekiniti. Opaziti je tudi, da je pri delih zaposlenih zelo malo delavcev, kar seveda poleg neprimernega vremena tudi vpliva na počasnost del in bi zato bilo koristno in v vsestranskem interesu mesta, da bi gradbeno podjetje, ki je menda rimsko, upoštevalo županov poziv podjetjem, da naj zaposlijo čimveč delavcev.

SNG
ZA TRŽAŠKO OZEMLJE
Jutri 10. decembra 1953 ob 20.30 uri gostovanje v NABREŽINI z Gorkijevo dramo
"Vasa Železnova"
Prodaja vstopnic pri Slavku Pertotu.

«U celen Trste lučke ni pr moaje lubce gorijo tri»

ta pesem, ki so jo peli naši očetje in dedje, ko so fantovali, je pač neovrgljiv dokaz, da so barkovljanska pobočja slovenska zemlja. In zemlja na kateri stoji miramarski grad in se razprostira park, je bila nekoč last Cemparjevih in Kranjčevih s Kontovela in Proseka. Tam pri Štivanu pa stara ledinska imena; Jelovačna, Vrh, Deračja, Frankišče ter Mali in Veliki Skrnjak, pa še Pečina in stotine in stotine slovenskih imen od Štivana do Rojana izpričuje, da je to slovenski svet.

O vsem tem in še mnogih drugih zanimivostih boste brali v «Jadranskem koledarju» za leto 1954, ki si ga takoj nabavite, dokler ni vsa naklada razprodana.

Osvobodilna fronta

III. OKRAJ

Danes 9. t. m. bo ob 20. uri v Ulici Montecchi 6, IV. seja izvršnega odbora.

GLEDALIŠČE VERDI

Jutri ob 20.30 za red «B» v parterju in balkonih ter za red «C» na galerijah tretja predstava Blochove opere «Macbeth» z istimi nastopajočimi kot pri prejšnjih predstavah. Dirigira Molinari Pradelli.

V soboto prva predstava Giordanove opere «Andrea Chenier» v izvedbi Maria Filippeschia, Pili Martorela, Carla Taglabua, Brune Ronchini, Uga Novellija, Aurore Catellani. Dirigira Molinari Pradelli. Koreografija Sonja Mermolja, režija Luzzatto.

Ljudska prosveta

Občni zbor SHPZ v Trstu

SHPZ v Trstu javlja vsem včlanjenim prosvetnim društvom in včlanjenim ustanovam, da bo VII. redni občni zbor dne 20. decembra 1953 ob 8.30 v Simon Gregorčičevi dvorani v Ul. Roma 15/II.

GLASBENA MATICA V TRSTU

Danes 9. t. m. bo ob 20.30 v Ul. Ruggero Manna 29 redna odborova seja.

ZVEZA PROSVETNIH DELAVCEV

Danes 9. t. m. ob 18. uri seja vodilnega odbora v Ul. Roma 15.

SOLA GLASBENE MATICE

vabi starše, da vpišejo svoje otroke v šolski mladinski pevski zbor, ki ima vaje vsak četrtek ob 19. uri v Gregorčičevi dvorani Ulica Roma 15, II. V tem zboru imajo otroci priložnost, da se naučijo lepe slovenske umetne in narodne pesmi. Zbor vodi priznani pevovodja prof. Karel Boštjančič.

Razna obvestila

FILATELISTICNI KLUB «L. KOSIR»

Danes 9. t. m. od 19. do 21. ure bo običajna zamenjava znamk.

KINO

Rossetti, 16.30: «Živio revija», W. Chiari, C. Dapporto.
Excelsior, 15.30: «Jetnik Zende», S. Granger, D. Kerr.
Nazionale, 16.00: «Lukrecija Borgia», M. Carol, P. Armendariz, M. Serato.
Filodrammatico, 16.00: «Zaklad svete reke», J. Payne, R. Fleming.
Arcobaleno, 15.30: «Gusar», L. Hayward, P. Medina.
Astra Rojan, 16.00: «Nekdo me ljubi», B. Hutton, R. Neerker.
Auditorium, 16.00: «Prišla je zora», C. Gable, G. Tierney.
Grattacielo, 16.00: «Mi kanibali», S. Pampanini.
Alabarda, 16.00: «Vrnitev Don Camillia», Fernandel, G. Cervi.
Ariston, 16.00: «Vrnitev prvaka», J. Stewart, J. Allyson.
Aurora, 16.00: «Pesmi, pesmi», S. Pampanini, A. Sordi.
Armonia, 15.00: «Filipinski gverilci», T. Power, M. Presle.
Garibaldi, 15.00: «Ognjeni skobci», G. Tierney, P. Foster, J. Sutton.
Ideale, 16.00: «Zadnja ovojitev», J. Wayne, G. Russell.
Impero, 16.00: «Počitnice gospoda Hulota», J. Tati.
Italia, 16.00: «Vrnitev Don Camillo», Fernandel.
Viale, 16.00: «Najmanjša predstava sveta».
Kino ob morju, 16.00: «Mala gluhonema Mandy», P. Calvert, J. Hawkins, Mandy Miller.
Massimo, 16.00: «Pravljični Andersen», D. Kaye.
Moderno, 16.00: «Največja predstava sveta».
Savona, 15.00: «Pijavolaske», V. Mayo, G. Nelson.
Vittorio Veneto, 16.00: «Pravljični Andersen», D. Kaye.
Azzurro, 16.00: «Sin belokožca», B. Hope, J. Russell.
Belvedere, 16.00: «Bil je on... da... da», W. Chiari, S. Pampanini.
Marconi, 15.30: «Puccini», G. Ferzetti.
Novo cine, 16.00: «Prodana življenja», A. Clouzot.
Odeon, 16.00: «Haitski upor», Y. De Carlo, E. O'Brien.
Radio, 16.00: «Srebrno skalovje».

RADIO

SREDA, 9. decembra 1953.

JUGOSLOVANSKA CONA TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

Poročila v slov. ob 7.00, 13.30, 19.00 in 23.30.

7.10 Jutranja glasba; 7.30 Pregled tiska; 11.00 Solska ura: Cankar pripoveduje o svojem življenju; 11.30 C. Saint-Saens: Živalski karneval, simfonična suita; 14.30 Od Triglava do Jadrana; 17.00 Slavni operni pevci poj.; 17.30 J. Gotovac: Intima- ciklus samospevov na besedilo V. Nazora; 18.00 Poročila v italijanščini; 18.15 L. v. Beethoven: klavirju G. Demšar; 17.45 Bosenske sevdalinke; 18.00 Poročila v hrvaščini; 18.15 L. v. Beethoven: Trio št. 7 v B-duru; 18.48 Igra šramel münchenskega radia; 21.00 Radijski roman: I. Stone «Sla po življenju»; 21.30 Festival zabavne glasbe; 22.35 Hammond orgle v ritmu; 23.00 Zadnja poročila v italijanščini; 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc-sek

11.30 Lahki orkestri; 13.00 Pestra operna glasba; 13.30 Zabavna glasba; 14.00 Glasba za štiri klavirje; 17.30 Plesna glasba; 18.00 Shulman: Koncert za čelo in orkester; 19.00 Zdravniški vedež; 19.15 Priljubljene melodije; 20.00 Sport; 20.05 Matetič - Ronjgov: Roženice; 20.45 Franck: Simfonične variacije; 21.15 Koncert sopranistke Ondine Otta; 21.35 Lucijan M. Skerajnc: Gazele; 22.15 Operetne melodije; 22.45 Lalo: Španska simfonija; 23.30 Polnočna glasba.

TRST I.

12.15 Glasbena fantazija; 20.35 Operetna glasba; 21.05 Koncert operne glasbe s sodelovanjem sopranistke E. Ribetti in baritonista S. Colomba; 22.15 Kvintet Van Wood; 23.30 Plesna glasba.

AMERIKANCI PRODAJAJO 10 LADIJ TIPA «LIBERTY»

TRST POTREBUJE LADJE da vzdrži tujo konkurenco

Za december je iz Trsta predvidenih le 88 odhodov ladij iz severnih pristanišč in iz Benetk pa nekaj 100

V dnevnem biltenu, katerega izdaja tržaški center za gospodarski razvoj, je bila v zadnjih dneh objavljena zanimiva vest povzeta iz lista «Hamburger Anzeiger», katero prinašamo dobesedno:

«V ameriškem senatu so predložili zakonski načrt imenovan «The Trieste Ship Act of 1952», ki predvideva prodajo s strani ameriške vlade 10 enot tipa «Liberty» tržaškim brodarjem. Takoj ko bosta obe zbornici zakon odobrili in ko ga bo podpisal predsednik, bo lahko katerakoli pomorska neodvisna družba, ki ima sedež v Trstu, kupila eno ali več enot tega tipa po ceni in pod pogoji, katere predvideva zakon iz 1946. leta za prodajo trgovskih enot».

Zgornja vest potrjuje že prejšnje govorice o nameravani prodaji ladij tipa «Liberty» tržaškim brodarjem. Vest je za Trst toliko bolj zanimiva, ker Trst v resnici potrebuje svoje ladjevje. Dovolj je, če omenimo, da je za december predvidenih komaj 88 odhodov iz pristanišča, ko imajo konkurenčna severna in tudi beneško pristanišče po nekaj sto odhodov na mesec. Poleg tega gre velika večina odhodov na račun tujih zastav, zlasti ameriške in italijanske.

Vest pa je zanimiva tudi zaradi značilne zgodovine okrog ladij omenjenega tipa. Trst bi namreč lahko kupil večje število ladij, ko se je pričela svetovna pomorska konjuktura v začetku 1946. leta. Takrat so se vse tovrstne kupčije končale tako, da so ladje odplule v Italijo in ustvarile italijanskim pomorskim baronom milijarde dobičke.

Sedaj je konjuktura že minila in bi nakup ladij omenjenega tipa bil mnogo manj donosen, ker so ladje zastarele in zelo neekonomične, vendar pa bo po vsej verjetnosti še vedno ugoden.

Poleg nakupa ameriških ladij bi bilo treba v Trstu zgraditi moderno ladjevje, ki bi bilo sposobno konkurirati na važnejših rednih progah. Tudi pri tem vprašanju ne moremo mimo izkušenj zadnjih let. S pomočjo več kot 20 milijard pomoči ERP so v Trstu zgradili 94 tisoč ton moderne ga in ekonomičnega ladjevja, ki pa v celoti vozi iz italijanskih konkurenčnih pristanišč. Šele sedaj, 8 let po vojni, so v tržaških ladjedelnicah pričeli graditi 2 modernejši ladji, ki bosta vozili iz Trsta.

Vprašanje trgovske mornarice je toliko važnejše, ker je brezposelnost med mornarji izredno visoka in ker se je znižalo število mornarjev vpisanih v Trstu na neznatno število, ki je za 5 do 6-krat manjše kot po prvi svetovni vojni. Nove ladje, pa čeprav zastarelega tipa «Liberty», zlasti pa gradnja modernega ladjevja, lahko v znatni meri olajšajo krizo. Nove ladje in nove pomorske proge pa bi obenem pomenile važen prispevek k okrepitvi prometa in vse gospodarske dejavnosti.

S PRVE REDNE JESENSKE SEJE ZGONIŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

Vzgledna skrb zgoniške občine za potrebe slovenskega šolstva

Kljub mnogim intervencijam občina še vedno nima kmetijske nadaljevalne šole Do božiča bodo dobili javni telefon v Saležu, Gabrovcu in na postaji Prosek

Kot smo že objavili v včerajšnji številki našega dnevnika, je bila v nedeljo dopoldne prva redna seja občinskega sveta zgoniške občine v jesenskem zasedanju. V prvi točki je župan tov. Vladimir Obad podal izčrpno poročilo o delovanju občinske uprave v času od 2. avgusta do 6. decembra t. l. ter poudaril, da je občinski odbor posvetil vsem vprašanjem, ki težijo občino in prebivalstvo, vse svoje delo in trud ter jih skušal rešiti v splošno zadovoljstvo. Pri tem pa je naletel na velike, često nepremostljive težave, kajti dohodki zgoniške občine le v neznatni meri krijejo vedno bolj naraščajoče izdatke.

Župan je nato omenil položaj otroške kolonije v okviru občine, nato pa poročal o delu občinskega odbora na področju šolstva. Tako so dobavili šolama v Zgoniku in Gabrovcu novo opremo, šolama v Zgoniku in Saležu novo zbirko mladinskih knjig, ki bodo postale osnova za šolsko knjižnico, šoli v Zgoniku pa so za višje razrede nabavili šivalni stroj, v načrtu pa je še nabava pletilnega stroja. Nadalje so poskrbeli za razno orodje in mizarsko mizo ter popravilo šolskih poslopij. Zaradi vsega tega sta šolska nadzornika za slovenske šole na Tržaškem ozemlju pohvalila delovanje občinskega odbora, ki posveča vso svojo skrb in pažnjo slovenski šoli. Seveda je še mnogo vprašanj, ki jih bo v tej zvezi treba rešiti. Tako je na primer vprašanje slovenske nadaljevalne kmetijske šole, ki je kljub vsem intervencijam doslej še niso odprli; dalje popravilo strehe šolskega poslopja v Saležu, kar bodo vnesli v trinajsti gospodarski načrt, saj je za popravilo strehe potrebno okoli 6 milijonov lir. Tudi šolsko poslopje v Zgoniku ne odgovarja več svojim zahtevam ter bo treba misliti na zgraditev novega poslopja. Enorazrednica v Gabrovcu je sedaj stisnjena v obednici otroškega vrtca, ki so jo v ta namen pregradili. Seveda je ta rešitev le začasna in bo treba gledati na to, da dobi tudi Gabrovec primerno učilnico.

Ker občinska uprava še nima nepremičninskega inventarja bo treba poskrbeti, da se ta čimprej napravi, kar bo pripomoglo k zboljšanju poslovanja občine. V ta namen so v proračun za leto 1954 vnesli vsoto 400.000 lir, ki je potrebna za ureditev inventarja.

S Telve je bila pred nedavnim podpisana pogodba za postavitev treh javnih telefonskih govorilnic v Saležu, Gabrovcu in na postaji Prosek. Za ta dela, ki so že v teku, je bil v proračunu za 1953. leto odobren izreden kredit v višini 10 milijonov lir. Upati je, da bodo do božiča ti telefoni priključeni na mestno omrežje. Seveda bi bilo potrebno postaviti javne govorilnice tudi v Briščikih in Malem Repnu in so zaradi tega vnesli v proračun za leto 1954 tudi za to potrebno vsoto.

Pred kratkim je tudi Bajta dobila električno razsvetljavo. Brez nje so Kresija, Brišče in postaja Prosek. V gospodarskem načrtu štev. 13 so v ta namen postavili 4 milijone lir ter se bo občinski odbor boril, da bo ta postavka odobrena.

Stanovanjsko vprašanje bo z dograditvijo ljudske hiše v Bajti precej omiljeno, ne bo pa še rešeno, kajti še so družine brez primernega stanovanja. Že v zadnjem gospodarskem načrtu je občina zahtevala kredite za zgraditev še ene šeststanovanjske hiše v Gabrovcu, čemur pa tedaj niso ugodili. Zagotovili pa so, da bodo v proračunu za prvo polletje 1954 to odobrili.

Občina posveča vso pozornost revnim in onemoglim. Zvišala jim je mesečno podporo, poleg tega pa bo za božič razdelila okoli 80 paketov posameznim družinam, poleg tega pa še okrog 200 paketov otrokom v starosti od 3. do 12. leta.

Glede cestnega omrežja je zgoniška občina v slabem položaju. Tako po površini kot po številu prebivalstva ima ta občina relativno največ cest. Toda te ceste so zanemarjene, kar škoduje bodisi občini bodisi zasebnikom. Zato bo treba delati na tem, da se vse ceste čim temeljiteje popravijo in asfaltirajo. V predlogu za 13. gospodarski načrt, o čemer pa govori posebno poročilo, je občinska uprava predlagala za ta dela visoke kredite.

Tudi glede zaposlitve brezposelnih je občinska uprava storila vse potrebno. Pazila je na to, da so pri delih, ki jih izvajajo v občini, v prvi vrsti zaposleni domačini ter da bo tudi SELAD zaposlil čim več domačinov. Trenutno stanje ni prav slabo. Pri občinskem SELAD je sedaj zaposlenih 21 oseb, vendar se bo to število zvišalo na 30. Poleg tega je občinska uprava dosegla, da je tržaški SELAD zaposlil v kamnolomu v Petrovici 13 domačinov, pri USVS pa 17 občanov. Kljub temu pa bo občina še nadalje skrbela, da bo izkoristila vse možnosti zlasti v zimski sezoni, ko je potreba največja, za čimvečjo zaposlitev domačih ljudi.

Poročilu tov. Obada je sledila diskusija, v kateri so razni svetovalci dajali svoje pripombe in predloge. Nato so prešli na drugo točko dnevnega reda, in sicer odstopitev zemljišča ustanovi za gradnjo ljudskih hiš, ki bo zgradila novo šeststanovanjsko hišo v Gabrovcu. Svetovalci so potrdili odstop okoli 1000 kv. m zemljišča poleg že obstoječe ljudske hiše. Nova hiša bo veljala 12 milijonov lir.

Posebni poročili o javnih delih in o otroških vrtcih v Gabrovcu in Zgoniku sta podala občinska odbornika Milič in Vodopivec. Ker bomo o tem obširneje poročali v eni izmed prihodnjih številk našega dnevnika, naj le še omenimo, da je občinski svet potrdil nakup dveh zemljišč, kar je bilo potrebno le zaradi formalnosti, potem pa so sejo prekinili.

„Ubogi" ezule...

Včeraj dopoldne je 59-letni istrski begunec Giuseppe Clon, ki je nastanjen s svojo družino skupno z drugimi istrskimi ezuli v nekem skladišču v ribiškem naselju v Štivanu ,prijavil policiji, da so mu neznanci odnesli iz nekega predala omare 335.000 lir. Kot je znano, bivajo tam samo istrski ezuli in drugi nimajo vstopa.

Motor so mu ukradli

Giacomo Ghersini, stanujoč na Vrdeli 259, je pustil brez skrbi svoj motor «Iso» TS 11433 na Trgu Libertà, pa so mu ga neznanci odpeljali.

Ni imel sreče...

Na lahek način si je hotel 49-letni Giacomo Ferro, brez stalnega bivališča, preskrbeti sira, likerjev, klobas, salame in volneno odejo; toda ni mu šlo po sreči. V ponedeljek zvečer se je skril v neki gostilni v Ul. dei Fornelli. Ko so odšli gostje in gospodinja, si je mož mislil, da je prišla njegova srečna ura, ko pa je lezel s plenom skozi okno, ga je zapazil 51-letni nočni čuvaj Giacomo Tulliani, ki ga je zadržal in takoj obvestil policijo. Aretirali so ga in prijavili sodišču.

Pisma uredništvu

Barkovljanski ribiči nam pišejo:

Italijanski ribiči iz okolice Gradeža in drugod so v preteklem tednu lovili z vlačilnimi mrežami po tržaški obali vse od Devina pa prav do Barkovelj. Lovili so tik ob obali, kar je po vseh mednarodnih predpisih strogo prepovedano, saj se tako uničuje ribji zarod. Poleg tega pa obstaja poseben zakon, ki prepoveduje ta način lova v vodah en kilometer od obale.

Ribiči so lahko ves teden opazovali ta lov, oblasti, ki so poklicane zato, da skrbe tudi za zaščito rib in ribjega bogastva, pa menda tega početja niso videle. Upamo, da se bodo odgovorni organi zganili in prepovedali tak način lova.

Umetniška razstava

Zupanstvo sporoča, da bo danes 9. decembra ob 18. uri v občinski umetniški galeriji, v pritličju občinske palače, slikar Nino Perizi otvoril osebno razstavo.

VEDNO VEČJA KRIZA TRŽAŠKIH LADJEDELNIC

FEBRUARJA BO BREZ DELA NOVIH TISOČ DELAVCEV

Doslej brezuspešne vse intervencije tovarniškega odbora za zagotovitev dela

Ladjedelnica Sv. Marka je v vedno večji krizi. Kljub zadnjemu nastopu tovarniškega odbora, ki se je obrnil na vse oblasti, ni bil doslej sprejet še noben ukrep, da bi se zagotovilo ladjedelnici vsaj nekaj novega dela. Sedaj je ravnateljstvo uvrstilo 170 delavcev v skupino, ki je v pričakovanju na delo in ki ni prav nič udeležena v produkciji v ladjedelnici. Te delavce držijo v baraki, češ da tako ne ovirajo ostalih delavcev, ki so zaposleni. To stanje pa ne pomeni le neproduktivnost, marveč tudi znatno znižanje prejemkov, ker ti delavci ne dobivajo nič akordnih dodatkov, plača pa je zelo nizka. Zato so med delavci tudi že razpravljali, da bi odstopili v prid tem delavcem 3 odstotke akordnega dodatka tisti delavci, ki presežejo 70 odst. tega dodatka, in sicer zato, da bi se neaktivnim delavcem nekoliko izboljšala božična nagrada.

Položaj v ladjedelnici pa se bo že meseca februarja še bolj poslabšal. Takrat bosta končani veliki petrolejski ladji, medtem ko še ne bosta splovljeni dve pettisočtonski ladji, ki bosta služili za zvezo z Afriko. Tako bo februarja kakih novih tisoč delavcev brez posla, ker ne bo več nobene ladje, ki bi jo bilo treba opremiti. Prav zato so delavci v svoji spomenici oblastem zahtevali, da se ladjedelnici dodeli popravilo kake večje ladje, tako da ne nastane prevelik presledek med dograditvijo ladij, ki so v delu, in tistih, ki bi jih morebiti plovne družbe naročile. Kot vse kaže, ne bo za sedaj tudi nobenih popravil, čeprav so jih jim že v Rimu obljubljali.

Tragična smrt Barkovljana v planinah

«Ljubljanski dnevnik» od 7. dec. javlja naslednje: «V petek popoldne so našli v skalnati preseki nad vasjo Srednji vrh na Gozdom Martuljkom moško truplo, ki je bilo že razpadlo. Komisija je ugotovila, da gre za Jožа Ščuko iz Barkovelj pri Trstu. Pokojni je bil avgusta meseca na počitnicah v domu na Srednjem vrhu, odkoder je po končanem dopustu odšel v Gozd Martuljk. Verjeto je na ozki stezi omahnil v prepad».

Pokojnik je bil še v lanski sezoni uslužben pri SNG v Trstu, bil je zaveden Slovenec in splošno poznan v Barkovljah.

Gladovna stavka priprtih v zvezi s fašističnimi izgredi

Izpuščanje oseb, ki so bile priprte v zvezi s preiskavo, ki je sledila novembrskim fašističnim izgredom, se nadaljuje. V nedeljo so bili izpuščeni znana Piero Almerigogna in Oreste Mioni ter Fabio Lonciari, Egidio Fabbretto in Argeo Stoch, včeraj pa še Francesco Ferrante. V zaporu je tako od druge skupine aretiranih (od prve skupine so že vsi na svobodi) še 9 oseb, ki so včeraj začele z gladovno stavko v znak protesto proti svojemu priporu.

TRAGIČNO ODKRITJE V STANOVANJU V UL. FARNETO

Smrt dveh zakoncev zaradi zastrupitve s plinom

Po vseh znakih sodeč je tragični dogodek pripisati nesreči

Sinoči ob 22.12 so v Ulico Farneto št. 9, II. poklicali policijo in ambulanto Rdečega križa. Tu so v stanovanju našli mrtva Ivana Doljaka, starega 75 let in njegovo ženo Ivano Doljak, roj. Uršič staro 72 let. Našel ju je na tleh njun podnajemnik Guerrino Forza, ki je bil ves dan odsoten in se je malo prej vrnil domov. Našel je plinsko cev odprto in stanovanje je bilo nasičeno s plinom. Na kuhalniku pa je bil lonec z vodo in v njem testenine, ki so bile pripravljene za kuhanje.

Zdravnik Rdečega križa je ugotovil, da sta zakonca umrla zaradi zadušitve s plinom. Na tleh sta ležala tesno drug ob drugem. V stanovanju niso našli nobenega pisanja od pokojnikov in tudi podnajemnik Forza je izjavil, da pokojnika nista nikoli govorila o kakih namenih samomora. Zato sodijo oblasti, da gre po vsej verjetnosti za nesrečo. Preiskava se nadaljuje.

Še ena smrt zaradi zastrupitve s plinom

Včeraj okrog enajste ure je 18-letni Marino Fabiani iz Ulice Commerciale 147 šel obiskat svojo mater stanujočo na Lonjerski cesti štev. 28. Ko je odprl vrata stanovanja mu je močno udaril v nos plin. Mladenič je takoj zaprl plinsko pipo in odprl okna. Sluteč nesrečo je takoj pohitel v spalnico; na postelji je ležal 47-letni Marcel Lutman, ki je živel skupno z njegovo materjo. Ker je Marino opazil, da je bil mož že mrtev, je takoj poklical policijo in Rdeči križ. Doktor Alu je ugotovil, da je pokojni umrl zaradi zastrupitve s plinom že pred desetimi urami. Policija pa je izvedela, da je Marija Spacapan, ki je z njim živela, odšla od doma in se zatekla k neki svoji prijateljici v Ulici San Michele že v nedeljo po nekem sporu z možem. Gre verjetno za samomor, toda ni še gotovo, kakor tudi niso znani še vzroki.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Svojevrstno maščevanje opeharjenega človeka

Polastil se je dolžnikovega kamiona in se z njim vozil dokler ni porabil ves bencin, potem je šel k sorodnikom v cono B

«Pozdravljen Modest, kam pa greš?», je 22-letni Nereo Capolla iz Strade del Friuli pobaral svojega 31-letnega znanca Modesta Miroslava Kopacina od Sv. Brigide pri Miljah septembra 1951. leta med nekim srečanjem v Kopru.

«Pozdravljen, v Trst grem. Kaj pa ti?» mu je Kopacin, ki je sedel za volanom svojega tovornika vrste «Betford» odgovoril.

«Tudi jaz bi šel v Trst in če mi dovoliš prisedem k tebi», mu je takoj segel v besedo znanec ter obenem odprl vrata in prisedel ker mu je Kopacin med tem že namignil naj le vstopi.

Vožnja se je med pogovorom kmalu končala in tako je Kopacin, katerega je Capolla spremljal, okoli 22. ure zapeljal svoje vozilo v garažo «Mondo» na Istrski ulici

BREZPOSELNOST V ITALIJI in politični vpliv krščanske demokracije

Italijanska krščanska demokracija je že cel niz let na oblasti. Z zadnjimi volitvami si je hotela zagotoviti nadaljnji monopol v Italiji. To ji ni uspelo; pri tem je celo izgubila tudi svoje sopotnike in sicer Saragatovce, liberalce ter republikance in ostala dejansko sama. Povsem razumljivo je, da se zato obrača na desno, saj je to edina njena pot na osnovi razvoja tistih sil, ki jih predstavlja, odnosno tistih gospodarskih krogov, ki jo držijo na oblasti. Pri tem pa se samo ob sebi postavlja vprašanje kako to, da taka velika stranka zgublja na svojih pristaših prav v času, ko je na oblasti. Nekoč je krščanska demokracija štela že okoli 12 milijonov volivcev, danes jih šteje komaj 8. Pri tem moramo pripomniti tudi sledeče, da je prav v času ko je Italija dobivala od Anglije in predvsem od ZDA toliko gospodarske pomoči v obliki najrazličnejših ustanov in podpor, krščanska demokracija izgubljala na svoji politični vrednosti.

Knjige rad vsevprek prebiram. Najrajši pa imam take, ki oblikujejo duha in dajejo duševnosti krepilno hrano
La Rochefoucauld

Odgovor na vsa ta vprašanja nam dajejo podatki o življenjski ravni italijanskega ljudstva, o katerih smo že pisali pred meseci; drugi odgovor pa imamo v podatkih o brezposelnosti v Italiji.

Ustavili se bomo pri slednji. Tik pred volitvami so italijanske oblasti izdale neko poročilo, po katerem naj bi bilo v Italiji uradno ugotovljenih 1,286.000 brezposelnih. To so uradni podatki, toda zelo napopolni. Predno spregovorimo o tem tako perečem italijanskem vprašanju, bomo navedli kratek potek razvoja in delovanja tiste statistične komisije, ki je prišla do teh podatkov.

Italijanska ustava predvideva in ureja delovanje zavoda za parlamentarne preiskave o najrazličnejših problemih v svojem 82 členu. 28. novembra leta 1950 poslanec Tremelloni predlagal v rimskem parlamentu, naj bi se izmed članov parlamenta osnovala posebna komisija, ki naj bi ugotovila dejansko stanje brezposelnosti v Italiji. Krščanska demokracija, ki se je zavedala, da razmere niso prav rožnate je skušala ta predlog odbiti. Ker pa je bilo po ustavi to nemogoče, je zadevo zavlačevala. Šele 4. decembra 1951, to je po dobrem letu, je dala predlog na glasovanje. Predlog je bil sprejet in 30. maja 1952 so imenovali 21 komisarjev v komisijo za proučitev vprašanja brezposelnosti v Italiji. 21 junija istega leta pa je bil zakon objavljen v uradnem listu. Kot vidimo je od predloga do dejanske uzakonitve istega poteklo polnih 19 mesecev. To je zelo jasen dokaz, da je italijanska vladajoča stranka skušala odložiti čim bolj razkritje tega tako poraznega spričevala o njeni politiki. Drugih dokazov o zavlačevanju in omalovaževanju predloga je na pretek. Posamezne izjave demokrščanskih poslancev v rimskem parlamentu, v katerih so zahtevali naj bi anketa, imela «povsem znanstveni značaj» ali pa «značaj čiste ugotovitve», «ki naj se ne vmešuje v upravo raznih vladnih ustanov in naj dopušča neovirano delovanje vlade in ministrstva za delo», dokazujejo, da je bilo tedanjemu predsedniku vlade De Gasperiju zelo pri srcu, da bi ta komisija zavlekla preiskavo in da bi ta preiskava bila le neka formalna «anketa», ki naj bi ne dvigala preveč prahu in ne pokazala s prstom na rakavo rano italijanskega gospodarstva. Anketa sama pa ne bi smela biti sama sebi namen, ampak bi morala pokazati pot in predlagati sredstva, ki naj jih italijanska vlada podvzame za rešitev tega tako perečega vprašanja. Tudi Kominformist Di Vittorio je bil tega mnenja, saj je v zvezi s tem zakonom izjavil sledeče: «Preiskovalna komisija bi ne smela biti samo zdravnik, ki ima omejeno nalogo postaviti diagnozo, ampak mora skupno z diagnozo tudi svetovati sredstva za ozdravitev bolezni in odkriti vzroke bolezni.»

Po vsem tem dolgem razvojnem procesu od predloga v parlamentu do imenovanja komisije je prišla ponovno do izraza politika krščanske demokracije, ki je svojim poslancem, imenovanim v to komisijo, izrecno zaukazala, naj delovanje te komisije čimbolj sabotirajo. Predsedstvo komisije je bilo poverjeno predlagatelju Tremelloniju, in ta je napravil vse, kar je bilo mogoče, da je komisija dejansko prišla do nekih zaključkov. Delovanju komisije sicer ni hotel dati nikake politične ostrine, vendar pa so bili podatki dovolj zgovorni, in iz njih se da razbrati zelo mnogo. Pravih, stoodstotno brezposelnih ljudi je po teh statističnih podatkih bilo le 1.286.000 to da to so tisti brezposelni, ki ne delajo že dalj časa niti po eno uro na teden. Že samo to število je kljub siromaštvu Italije zelo veliko, vendar pa še razmeroma majhno v primerjavi z mnogo višjimi številkami drugih brezposelnih. V statističnih podatkih namreč beremo, da je v Italiji še 1.544.800 delavcev, ki spadajo v tako imenovano «delovno silo», ki pa delajo le od ene do petnajst ur na teden. Ker pa je petnajst ur na teden le ena tretjina normalnega tedenskega delavnika jih ne moremo smatrati niti za polovično zaposlene, in gre torej dejansko za 2.800.000 brezposelnih ljudi. Toda zavod za statistična ugotavljanja dokazuje, da moremo k tem 2 milijonom 800.000 prišteti še 2 milijona 500.000 takih brezposelnih, ki so v večji ali manjši meri nezaposleni, ki pa ne spadajo niti v prvo, niti v drugo skupino. Zato se celotno število vseh delno in popolnoma brezposelnih ljudi v Italiji suče okoli 4.500.000 oseb. Število 4.500.000 se zdi morda nekoliko veliko, toda to le na prvi pogled. Kajti tiste «mondine» (in teh je na desettisoče), ki delajo na riževih poljih le par mesecev v letu ali tiste obiralke tobaka v Puljah, ki tudi delajo za 430 lir na dan le poldrugi mesec, prav gotovo niso zaposlene, odnosno jih ne moremo prištevati k popolno zaposleni delovni sili. V zaposleno delovno silo bomo sicer prištevali tiste sezonske delavce, ki delajo pri gradnjah ali pa poljedelske delavce, ki delajo vsaj osem mesecev v letu, toda statistični podatki omenjene komisije so ugotovili, da je bilo v tej skupini pol zaposlene delovne sile izgubljenih 641 milijonov delovnih dni med sezonskimi delavci, kar predstavlja nekaj manj kot 40 odstotkov letne zaposlitve. Mondine in pa obiralke tobaka pa niso bile vštete niti sem, ampak celo v nižjo skupino.

Ko torej vidimo, da je brezposelnih in — da se tako izrazimo — najmanj zaposlenih delovnih ljudi v Italiji kar štiri milijone in pol to se pravi deset odstotkov vsega prebivalstva, potem ni nič čudnega, če krščanska demokracija zgublja na svoji moči in če zato dobivajo na svojem vplivu tiste sile, ki vsaj obljubljajo boljše življenje. Italijanski kominformisti so prvi, ki pridobivajo na ta račun. Hkrati pa je to tudi najprimernejše ozračje za razvijanje desničarskega pokreta MSI in monarhistov, ki pa pri zadnjih volitvah niso doživeli kakega posebnega uspeha. Sicer pa bi bil ta preokret v desno itak nepotreben, saj se končno krščanska demokracija sama obrača v desno in zadnji dogodki v Rimu dokazujejo, da je njena bodoča politika vprav v tem, da se opre na monarhiste in morebiti celo fašiste, če bo za pereča socialna vprašanja kazala toliko razumevanja kot ga je kazala do danes.

Prizor iz drame Maksima Gorkega «Vase Železnove», ki jo je SNG uprizorilo preteklo nedeljo in ponedeljek v Avditoriju. Na sliki: Ema Starčeva v vlogi Vase Borisovne, Stefka Drolčeva in Zlata Rodoškova pa v vlogah Ljudmile, odnosno Natalije.

NOVOSTI PRI MOŠKIH ŠPORTNIH IN VEČERNIH OBLEKAH

DVOJNE GUBE IN GUMBI

Na nedavnem posvetu o moški modi, ki se ga je udeležilo tako imenovanih «deset velikih» londonskih krojačev, so prikazali kot eno zadnjih novosti gube pri moških športnih suknjičih. Neka druga novost so bili športni suknjiči vrste Norfolk. Med tkaninami je bilo ponovno opaziti belo flanelo na črte in tudi volnene tkanine namenjene za boljše obleke so imele široke proge. Med moškimi večernimi oblekami je bil suknjič iz črnega svilenega otomana, kar je v primeri z običajnimi volnenimi tkaninami, ki so jih uporabljali doslej, prava novost.

Namesto stranskih razporkov ali razporka v sredini, ima moderni športni suknjič dvojne gube. Krojači trdijo, da so elegantnejše, da dajo potrebno širino in da omogočajo udobno gibanje.

Med drugim so prikazali neki športni suknjič iz tweeda, ki je imel ob straneh dvojne gube in so ga dopolnjevale ozke hlače. Prav tako je bil narejen neki drugi svetli volneni suknjič, katerega zanimiva značilnost je bila razvrstitev gumbov v dve vrsti, v vsaki po tri.

Stranske gube je imel tudi suknjič z dvema vrstama gumbov. Narejen je bil iz flanele tobačnorjave barve z belimi progami. Proge že nekaj let niso bile več moderne, modni strokovnjaki pa menijo, da so bile že dovolj dolgo v pozabljenju in da se zdaj lahko spet uveljavijo. Ta suknjič je imel v vsaki vrsti po štiri gumbe, od katerih se zapenja samo eden. Bil je precej dolg in kot pri drugih, je bilo tudi pri njemu opaziti, da postaja ovratnikova odprtina nižja.

Suknjič neke druge obleke je imel gube spredaj in zadaj. Lahko bi dejali, da je bil to modernizirani suknjič vrste Norfolk. Imel je štiri gumbe in se je zapenjal visoko nad pasom. Pas iz enake tkanine je bil spredaj pretaknjen pod gubami. Naplečnik je segal od hrbta do prs. V sredini zadaj je bila pod naplečnikom globoka dvojna guba. Rokave, ki so bili bolj široki, je ob zapestju zoževal ozek pasič. Prišiti žepi so bili široki in so imeli precej velik zavihek. Hlače vrste Knickerbocker niso bile niti preveč dolge niti preveč široke. Obleka je bila iz shetlandskega tweeda tkanega na roko in bi bila zlasti primerna za lov ali ribolov.

Neka obleka, pri kateri je imel suknjič tri gumbe, je bila narejena iz tkanine nove modre barve, ki jo imenujejo regency. Hlače so bile brez roba. K obleki je spadal volnen brezrokavnik golobje-sive barve.

Elegantna obleka z dvema vrstama gumbov je ohranila svoj stil s šestimi gumbi na suknjiču, modi pa je ugodila v toliko, da so hlače nekoliko ožje. Za tako obleko so zbrali modro-sivo volneno tkanino z diagonalnim vzorcem.

Za smokinge so prilagodili «šalaste ovratnike». Namesto običajnih zavihkov iz sukane svile, so modni strokovnjaki prikazali na temnomodrem smokingu zavihke ovratnika in rokavov iz svilenega moareja, ki so ga uporabili tudi za telovnik.

Prav tako so bili iz svilenega moareja tudi ovratnik in rokavni zavihki smokinga iz črnega svilenega otomana, ki so ga izdelali v Veliki Britaniji. Uporaba te tkanine za moške večerne obleke je novost, ki je britanske modne kroge precej presenetila.

Med modeli moških poletnih večernih oblek je bil smoking iz belega srednjetežkega serža, ki je imel dve vrsti gumbov. Tudi ta je imel šalast ovratnik, ni pa imel svilenih zavihkov, da ga je laže kemično čistiti. Spredaj sta bili dve vrsti gumbov, dva v vsaki, od katerih pa se je zapenjal samo eden. Ukrojen je bil tako, da je odprtina ovratnika segala precej nizko.

Fraki so obdržali svojo klasično linijo, vendar pa je bilo pri modelu, ki so ga razstavili, opaziti novost; namreč to, da je bil ovratnik iz žameta, gumbi in zahki pa iz svilenega otomana. Nova je bila tudi zamisel, da sta bila škrica obrobljena z vinskordečo svilo. Telovnik je bil iz belega pikeja.

Zelo eleganten je bil plašč iz volnenega kašmira, ki so ga izdelali na Skotskem. Bil je rdečkasto-rjave barve in je imel dve vrsti gumbov. Ker je zelo lahek in topel, je zlasti primeren za potovanja z letalom. Podoben plašč, ki je bil brez gumbov, se je zapenjal s pasom in je imel zadaj v sredini veliko gubo in po eno manjšo gubo na bokih.

PRISPEVEK TEHNIKOV MEDNARODNE ORGANIZACIJE ZA DELO ZA RAZVOJ SVETA

Mednarodna organizacija za delo, ki je strokovna ustanova ZN, poroča, da prispeva nad sto njenih strokovnjakov svoje strokovno znanje pri razvoju zaostalih držav po vsem svetu. Odkar se je pred tremi leti pričel načrt Združenih narodov za tehnično pomoč, je nad 3.000 strokovnjakov nudilo svoje strokovno pomoč 97 državam in ozemljem.

STANOVANJSKA KRIZA V ANGLIJI

Od 13 milijonov hiš v Angliji je vsaka tretja utrpela škodo zaradi sovražnih akcij, 220.000 jih je bilo popolnoma porušenih, 250.000 pa je bilo tako močno poškodovanih, da so bile proglašene za trajno neuporabljive

Pomanjkanje stanovanj gotovo ni nič novega za Anglijo, kjer je bilo opaziti ta pojav v eni ali drugi obliki stalno od srede XVIII stoletja dalje. Nov pa je obseg, ki ga je zavzel ta pojav po letu 1945. V petih letih pred letom 1939 so v Angliji zgradili na leto povprečno 360.000 novih hiš, medtem ko so ji ves čas vojne gradili le 200 tisoč, od katerih je pa tudi vecina ob izbruhu vojne že bila v gradnji. Po koncu vojne je angleška vlada proučila stavbarski položaj, uspeh ankete je bil pa vse prej kot zadovoljiv: od 13 milijonov hiš je povprečno vsaka tretja utrpela škodo zaradi sovražnih akcij, 220.000 hiš je bilo popolnoma porušenih, nadaljnjih 250.000 pa tako zelo razdejanih, da jih je bilo smatrati za trajno neuporabljive. Izračunali so, da potrebuje Anglija takoj več kot milijon novih stanovanj, 50 tisoč hiš je bilo potrebnih, da dobi streho vsaka potrebna družina, ostale pa za dogotovitev predvojnega programa melioracije preobljudenih mestnih središč.

Tak je bil položaj leta 1945. Vendar vemo danes, da je bil ta opis nekaj preveč rožnat, kajti pomanjkanje stanovanj se je pokazalo za mnogo hujše kot so takrat mislili :vladni računi so se izkazali za preveč optimistične tudi na podlagi ugotovljenih podatkov, na drugi strani je pa porastla življenjska raven povzročila večje povpraševanje po stanovanjih kot so predvidevali; mnogo ljudi, ki pred vojno na to niso niti mislili, hoče imeti danes lastno hišo. Načrti stanovanjskih stavb so zato zavzeli mnogo večji obseg kot so mislili v prvem trenutku. Od maja 1945 do junija 1953 so zgradili v Angliji 1,401.575 novih hiš, trenutno pa je v gradnji nadaljnjih 314.167 hiš, kljub temu so pa v raznih delih dežele seznami prenotacij še zelo dolgi, čeprav so letos zgradili 300.000 novih hiš, število, ki ga nikoli niso imeli za možno.

Razvoj, ki je dovedel do tega uspeha, je dolg in zamotan; v splošnem lahko rečemo, da je Anglija prišla od velikega pomanjkanja delovne sile in materiala, s čimer je bila povezana stroga kontrola, do vedno večje razpoložljivosti delovne sile in materiala, s čimer je bila v zvezi vedno večje popuščanje kontrole. Tudi še danes ne more v Angliji nihče graditi hiše kjer bi se mu hotelo; britanski otoki so preobljudeni in ves razpoložljivi prostor je strogo razdeljen med kmetijstvo, industrijo, zasebno stavbarstvo, komunikacije ter razne zabavne in počitniške namene; zato mora vsakdo, ki hoče zgraditi hišo, najprej dobiti dovoljenje od krajevnih oblasti. K tej omejitvi je laburistična vlada v letih, ko se je pomanjkanje najbolj čutilo, že dodala sistem kontingentiranja. Laburisti so mislili, da so največ prošenj vlagali tisti, ki so želeli graditi stanovanjske najemniške hiše in zato je vlada pozvala krajevne oblasti, da naj same gradijo čim največ mogoče stanovanjskih hiš te vrste; zasebni pobudi so prepustili samo določen odstotek hiš, ki jih je gradila država, ki se je gibal v razmerju 1 proti 10 do kvečjemu 1 proti 4. S tem sistemom so v tem obdobju dosegli največje število zgrajenih hiš leta 1948 s številom 227.616.

Ko so leta 1951 prišli na oblast konservativci, so stavbarske narčte postavili na čelo vseh socialnih akcij; sklenili so zmanjšati kontrolo, nove stavbe naj bi omejevale samo razpoložljivost materiala in delovne sile; v januarju 1952 so dobile krajevne oblasti pravico za izdajanje stavbnih dovoljenj zasebnikom v razmerju 50 odstotkov državnih gradenj; v decembru istega leta je dobil avtomatično dovoljenje vsakdo, ki je hotel zgraditi hišo na površini, ki bi ne bila večja kot 93 kvadratnih metrov. Ti in podobni ukrepi so imeli dobrodejne posledice, pri čemur je še pomagala večja razpoložljivost stavbnega gradiva in delovne sile: leta 1952 so zgradili okoli 240.000 novih hiš, od katerih so pa začeli graditi velik del še pod laburistično vlado. Letos pa so prvič dosegli letno povprečje 300.000 novih hiš.

Razmerje hiš, ki so jih zgradili za prodajo, je večje kot pred vojno: v prvi polovici letošnjega leta je preseglo za 88 odst. razmerje iz enakega obdobja leta 1952: s tem se pa ni zmanjšalo število najemniških hiš, ki je v prvi polovici 1953 preseglo za 23 odst. število enakih hiš, zgrajenih v istem obdobju 1952. Konservativna vlada je obljubila več hiš, tako stanovanjskih za najemnike kot tudi hiš za prosto prodajo in vse do danes ne moremo reči, da ne bi držala svoje besede.

Seveda se hiše, ki jih gradijo na zasebno pobudo, razlikujejo po različnih okusih; v splošnem se te hiše omejujejo v Angliji na zazidano površino 140 kvadratnih metrov in ima vsaka taka hiša po dve veliki dnevni sobi, štiri spalnice in potrebne stranske prostore. V hišah, ki jih gradi država, so načrti bolj standardizirani, prevladujejo po severnoameriškem vzorcu velike dnevne sobe v pritličju.

Skupno število hiš, ki so jih postavili v Angliji na državno pobudo, je mnogo večje kot so izprva predvidevali. Površina stanovanj s petimi prestori zavzema 74 do 84 kvadratnih metrov; garsonjere za eno samo osebo imajo 28 kvadratnih metrov površine, stanovanja za 7 oseb s petimi spalnicami 93 kvadratnih metrov. V zadnjem času so pristojne oblasti začele priporočati gradnjo tako imenovanih «ljudskih hiš»; to so hiše, za katere so izdelali načrte še pod laburistično vlado, zdaj jih pa izpopolnili, pri njih so skušali zmanjšati stavbne stroške z zmanjšanjem prostora, ki je določen za stopnišča in hodnike; tako ne bo mogoče samo znižati najemnine, ampak v določenih primerih poskrbeti tudi za centralno ogrevanje.

S 300.000 hišami na leto in z «ljudskimi hišami» bo stavbarski problem vsaj delno rešen. Tega povprečja se namerava angleška vlada držati, kar zadošča za kritje povpraševanj; večje število gradenj novih hiš bi povzročilo lahko težave glede razpoložljivosti materiala, zlasti opeke. Treba je še vedno rešiti vprašanje melioracije mestnih središč. V Angliji so zaradi slabega vzdrževanja mnoge stare hiše postale take, da ni več mogoče v njih stanovati, v zelo mnogih hišah so pa potrebne velike izboljšave, če naj ustrezajo tudi najskromnejšim zahtevam sodobnega življenja.

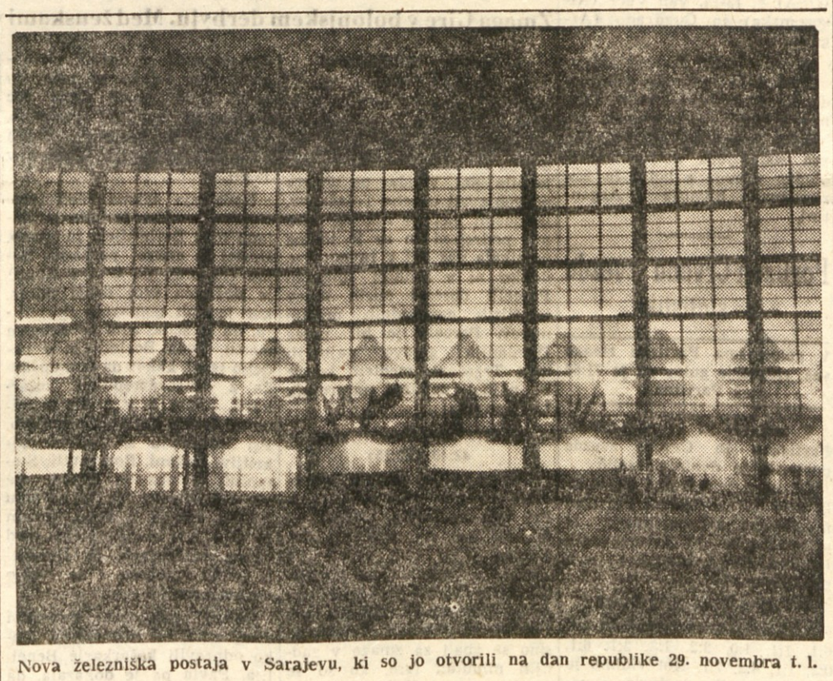

Nova železniška postaja v Sarajevu, ki so jo otvorili na dan republike 29. novembra t. l.

«ANGLEŠKE SVINJE POJDITE DOMOV»

(Pred časom smo že poročali, kako se je «Il Corriere della Sera» pritoževal nad angleškim javnim mnenjem in da je v članku svojega londonskega dopisnika Domenica Bartolija omenil tudi, kaj piše popularni člankar velikega lista «Daily Mirror», Cassandra. V roke nam je prišel «Daily Mirror» pod gornjim naslovom od 9. novembra, v katerem je objavljen omenjeni članek. Ker mislimo, da bo naše čitatelje zanimal, ga objavljamo v celoti, čeprav se z vsemi njegovimi trditvami ne moremo povsem strinjati).

CASSANDRA

English pigs go home

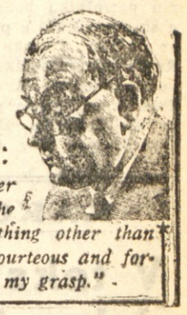

DRA SAYS:
y foreigner ink that the are anything other than wise courteous and for- s beyond my grasp."

It is only this latest Italian outburst that makes us wince slightly at the bad taste displayed in Trieste and other cities.

The Italians consistently and persistently continue to let everybody down—including themselves. They betrayed the Germans in the First World War and changed sides in the second. They attacked the French after they were defeated in 1940. They attacked the Greeks and then had to call in the Germans to help them finish the job.

Now they threaten the Yugoslavs who, if the quarrel were to be fought out by the armed forces of the two countries alone, would drive the Italians from Trieste to the toe of Italy non-stop. Belgrade has the largest standing army in Europe west of the Iron Curtain—500.000 well-armed and fiercely patriotic men.

The Italians should stick to riots rather than war. It is safer. Cowardly street thugs armed with stones, clubs and bottles are a true manifestation of national valour and pride.

«V avgustu, ko sem se vrnil z oblska v Italiji, sem oklevajoč poročal v tem stolpcu, da nas veliko število Italijanov sovraži prav do drobovja z globokim in trmastim studom.

To me je presenetilo. To me je vznemirilo. To me je razočaralo.

Vedno sem mislil, da je umevno in izven vsakega dvoma, da so Britanci ljudje brez vsake graje.

Kako lahko kakršen koli tujec misli, da smo nekaj drugega kot plemeniti, modri, vljudni, simpatični, pridni, dalekovidni, darežljivi, inteligentni, čustveni in širokodušni, to je presegalo mojo možnost razumevanja. Toda ne. Oni mislijo, da smo svinje.

Tudi morilci, tatovi, krivoprisežniki, izsiljevalci, črnoborzijanci, bahači, izpriprijenci in roparji.

V Italiji prevladuje mnenje, da smo anglosaške svinje, ki jih je treba spravitj nazaj v njihov rodni svinjak. Ali, kakor so se bolj jedrnato izražali na transparentih, ki so jih nosili po rimskih ulicah:

«Angleške svinje, pojdite domov!»

Ob tem zadnjem italijanskem izbruhu se moramo zgroziti ob neokusnostih, ki so jih pokazali v Trstu in drugih mestih. Italijani stalno in vztrajno nadaljujejo s tem, da vsakogar razočarajo in ga puste na cedilu — tudi same sebe. Izdali so Nemce v prvi svetovni vojni in zamenjali tabor z drugim. Napadli so Francoze, ko so ti bili leta 1940 že poraženi. Napadli so Grke in potem poklicali Nemce, da bi jim pomagali končati delo.

Zdaj grozijo Jugoslovanom, ki pa bi, če bi se moral spor izbojevati z oboroženimi silami obeh strank brez tuje pomoči, gnali Italijane od Trsta vse do palca italijanskega skornja kar brez prestanka. Beograd ima največjo stalno armado v Evropi na zahodu od železne zavese — 500.000 dobro oboroženih in odločno domoljubnih mož.

Italijani najrajši ostanejo pri pouličnem hrupu in se ne lotevajo vojne. Tako bo varneje. Poniglavi pocestni razgrajači, oboroženi s kamenjem, palicami in steklenicami, so resnična manifestacija narodnega ponosa in hrabrosti».

NEMOGOČE JE PRIKRITI DEJSTVO, DA LJUDJE MNOŽIČNO BEŽE PRED SOVJETSKIM SOCIALIZMOM

NAD POL MILIJONA BEGUNCEV IZ VZHODNE NEMČIJE

Če si hočemo ustvariti vsaj približno sliko kontrastov, ki vladajo v Zapadni Nemčiji, si moramo ogledati glavno ulico britanskega sektorja Berlina Kurfuersterdamm ob sobotah zvečer. Lesket svetlobnih reklam zamegljuje grde slike porušenih zgradb. Vozači avtomobilov težko pridejo do mesta, kjer bi lahko parkirali svoje črne Mercedese, iz katerih elegantno izstopajo dame v najbolj dragocenih krznenih plaščih. V barih prav gotovo ne pridete do mesta, če ne date natakarju primerne, večje napitnine. Za temi stoli sedijo povečini nemški industrialci, veliki trgovci in višji častniki okupacijskih sil. Ozračje v teh razkošnih in udobnih kavarnah — slaščičarnah spominja na scene iz predvojnih nemških filmov. Tu celo natakarice dišijo po dragocenem, uvoženem parfemu.

Tudi gledališke dvorane, kakor tudi kinematografi so prepolni. Toda tudi v te dvorane lahko pridete le, če poleg cene za vstopnico plačate določeno napitnino ali pa višjo ceno kakemu starejšemu upokojencu, ki se ukvarja s črno borzo z vstopnicami.

Vse to kaže kot bi bilo življenje zares razkošno.

Toda to se dogaja v Ulici Kurfuersterdamm, dočim se v drugih predelih mesta ob istem času pripravlja na tisoče ljudi na spanje na trdih, skromnih ležiščih. Svoja obnošena oblačila obesijo na žebelj ob postelji ter želijo lahko noč svojim sostanovalcem. Ob istem času pa je še na desetine podobnih revežev, ki še čakajo pred policijsko pisarno v Marienfeldu, in ko jih policijski uradnik pokliče in vpraša za poklic, bodo vsi brez razlike rekli: «begunec».

Takih beguncev ne srečamo niti v Parizu, niti v Londonu. Poklic begunca je postal v današnjih dneh berlinski pojem. Skozi sprejemne postaje nekdanje nemške prestolnice jih je šlo že nad pol milijona. In vsak dan prihajajo novi in novi na stotine in tudi tisoče na dan.

Od kod? Zakaj? Zakaj zapuščajo svoje domove svojo zemljo in gredo v negotovost?

Iz vseh krajev Vzhodne Nemčije, z juga, vzhoda in severa prihajajo v Vzhodni Berlin in od tu ob prvi priložnosti se prebijejo v zapadne sektorje. Tu je zbirališče vseh onih ljudi, ki iz kakršnega koli razloga bežijo iz sovjetske cone. Bežijo, ker ne morejo vzdržati. Včasih jih zbeži več, včasih manj. V letošnjem februarju in marcu so napravili nekak rekord. Prišlo jih je namreč 90.000. Večji pobegi so se začeli v času svetovnega mladinskega kongresa, ko so mnogi mladinci in mladinke izkoristili razne izlete v zapadni sektor Berlina zato, da so dokončno prekinili z organizacijo svobodne nemške mladine in Vzhodno Nemčijo na sploh.

Z zaključkom omenjenega kongresa se je število pobegov zmanjšalo vse do februarja letos. Vzhodnonemška vlada se je bila tedaj pognala proti vzhodnonemškim kmetom, zaradi tega, ker niso oddajali državi dovolj hrane in jih je začela zaradi tega kaznovati. Neposredni učinek vseh teh ukrepov je bilo, da se je 89.000 kmetov zateklo v zapadni Berlin. Med temi je bilo izredno malo «kulakov».

Splošna negotovost in poudarjena dejavnost vzhodnonemške policije je privedla do tega, da je v marcu zbežalo 50.000 vzhodnonemških državljanov. V tem času se je mnogo govorilo o tem, da bodo Rusi popolnoma zaprli sektorske meje in zato so vsi oni, ki so morda nameravali pobegniti v aprilu, pobegnili že v marcu. V aprilu je dejansko zbežalo manj ljudi. Zato pa je bil «bogatejši» maj. Povod za nov val je bila — čudno sicer zveni — prvomajska proslava, na katero je prišlo mnogo ljudi iz berlinske širše okolice.

Sledil je nato junij s svojimi znanimi dogodki. Demonstranti so tako rekoč prevladovali že v Vzhodnem Berlinu in v raznih drugih mestih, dokler se niso na ulicah pojavili sovjetski tanki. Ker so se bali posledic, so mnogi Nemci iz Vzhodne Nemčije pobegnili na Zapad. Ti dogodki pa so Grothewohlovo vlado prisilili k novi politični smeri. Ljudstvu so uradno obljubili, da se bo stanje zboljšalo, napovedali so vojno «birokratom» in dovolili kmetom, da delajo brez očitne državne kontrole. Te obljube so nekoliko pomirile ljudstvo in krivulja na grafikonih v središčnem zbirnem taborišču v zapadnem Berlinu je padla skoraj na ničlo. Toda to je trajalo le malo časa, kajti nove stotine beguncev so se pojavile pred pisarnami v Ulici Marienfeld. Vzrok za te nove pobege je bila vest, da se je vrnil iz Sovjetske zveze bivši general Von Paulus, z nalogo, da organizira vzhodnonemško vojsko. Begunci so bili v tem primeru povečini mladinci, ki so se hoteli izogniti mobilizaciji.

V tem času, in sicer sredi novembra so bile ukinjene medconske propustnice in vzhodnonemški državljani sedaj smejo iti na svojo Kreiskomandaturo ljudske policije, kjer oddajo svojo osebno izkaznico in zato dobijo posebno potrdilo, da smejo iti povsem legalno v zapadni Berlin in v Zapadno Nemčijo. Kot je bilo pričakovati se je priliv beguncev v Zapadni Berlin s tem zmanjšal, vendar bi bilo danes še težko reči, kdo je že begunec, kdo pa šele namerava postati. Tisti vzhodnonemški državljan namreč, kateremu je dana možnost, da si ogleda Zapadni Berlin in da se spet vrne domov v vzhodne predele, prav gotovo ne bo tako na slepo izbral «svobode» in si s tem avtomatično zaprl pot nazaj.

Vsak begunec, ki se prijavi na uradu v Marienfeldu dobi formular s trinajstimi rubrikami in se ne more umakniti iz Berlina, vse dokler ne dobi na vsako izmed teh trinajstih rubrik posebnega žiga in podpisa od ustreznih trinajstih funkcionarjev. Ker bi bilo razlaganje vse te dolge vrste vprašanj predolgočasno, bomo vzeli za primer 22-letnega Hansa Heuhausa, po poklicu ključavničarja, doma iz nekega malega mesta v bližini Magdeburga, ki je pred kratkim zapustil svoj dom in tudi svojo službo pri ljudski milici.

Takoj se je prijavil v Marienfeldu. Sel je nato na zdravniški pregled. Po zdravniškem pregledu se je prijavil na policiji. Na policiji so ga pretresli do obisti. Če bi bil Hans še Ceh ali Poljak, bi ga izpraševali Američani ali pa Angleži, tako pa so ga izpraševali Nemci. Po tem izpraševanju na policiji se začenja ponovno izpraševanje. Za primer bomo navedli nekaj vprašanj iz tega tretjega izpraševanja. Vprašanje: Zakaj ste pobegnili v zapadni Berlin? Drugo vprašanje: Ali ste bili član Združene socialistične stranke ali pa Svobodne nemške mladine ali pa celo Društva za sovjetsko-nemško prijateljstvo? Tretje vprašanje: Ali vam je jasno, da mi v zapadnem Berlinu ne želimo vedeti nič o marksizmu, leninizmu in komunizmu in da morate vi čimprej pozabiti vse, kar ste se tam o tem naučili.

Razumljivo je, da se s tem ni končalo «zaslišavanje» Hansa, kajti novi begunec je moral na ponovno zaslišavanje, in sicer tako imenovano zaslišavanje A in zaslišavanje B, kjer so ga dobesedno izmučili s številnimi vprašanji politične prirode, ki pa so doživela enak učinek. Novi begunec Hans je moral nato iz taborišča v taborišče, kjer je poleg uradnih zaslišavanj prebil še različna druga «neuradna» zaslišavanja z enakim ciljem in namenom.

Šele tedaj, ko so ga presejali in prerešetali so mu priznali njegov status begunca in s tem tudi pravico na azil. Od tu je moral Hans ponovno na pot in sicer v neko taborišče v Zapadni Nemčiji, kjer bo moral čakati mesece in mesece, dokler mu ne določijo primernega dela. Koliko mesecev bo ostal tu, ni znano.

Tu smo navedli le primer Hansa, toda drugi begunci so še manj srečni kot on, kajti njemu je bilo doslej vsaj določeno taborišče, kjer bo čakal na primernejšo rešitev, medtem ko se drugim mnogim beguncem ne prizna položaj begunca, in so zato prisiljeni tavati od taborišča do taborišča in se prej ali slej vključiti v legijo brezposelnih ali pa v skrajnem primeru v legijo tujcev.

In kdaj bo to prenehalo? Na to vprašanje prav gotovo ne more danes nihče odgovoriti, kajti vsakdo ve, da bi edino združitev obeh Nemčij preprečila ta stalni dotok beguncev z Vzhoda. Toda tvegano je govoriti danes o združitvi obeh Nemčij, in kontrast med razkošjem v začetku omenjene Ulice Kurfuerstendamm in med siromaštvom taborišč beguncev z Vzhoda bo trajal verjetno še zelo dolgo.

TRST, sreda 9. decembra 1953

VREME Vremenska napoved za danes: Napovedujejo pretežno oblačno vreme z manjšimi krajevnimi padavinami. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 14 stopinj; najnižja 10 stopinj.

PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cona Trsta:** 17.30: J. Gotovac: Intima-ciklus samospevov na besedilo V. Nazora poje altistka Elza Karlovčeva, pri klavirju G. Demšar. **Trst II.:** 21.15: Koncert sopranistke Ondine Otta. **Trst I.:** 21.05: Koncert operne glasbe.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

ALI BO ŠLO TUDI NAPREJ BREZ MEŠETARJEV?

Slovenci v Italiji pozdravljajo zmanjšanje napetosti na meji

Slediti mora predvsem pomiritev duhov, da se ne bo nadaljevalo z dosedanjo šovinistično mržnjo, ki je dovedla že do tolikih bombnih atentatov na Slovence - Ureditev meje, navezava kulturnih stikov in gospodarsko sodelovanje

Kratkemu razgovoru, ki ga je imel prejšnji mesec maršal Tito z italijanskim veleposlanikom v Beogradu Vannijem d'Archiraffijem, je sledil preteklo soboto sestanek Pella - Gregorič v Rimu, kjer je bil dosežen sporazum o umiku čet z meje, ki se je na obeh straneh začel dejansko že v nedeljo izvajati.

Če kdo, je ta sporazum, zlasti pa odhod divizij, z veseljem pozdravilo goriško prebivalstvo, ki že tri mesece z zaskrbljenostjo gleda, kaj se bo iz vsega izcimilo. Z veseljem so ga pozdravili vojaki, saj smo videli, kako jim je žarel obraz, ko so se vračali čez Sočo v svoje garnizijske vojašnice v notranjosti.

Z veseljem in olajšanjem smo pozdravili to razjasnitev tudi goriški in beneški Slovenci, saj bi oboročen konflikt prinesel škodo in razdejanje predvsem slovenskim domovom in slovenskemu imetju, ki je na obeh straneh tiste umetne tvorbe, ki je današnja začasna državna meja. Pa ne samo zaradi odstranjene nevarnosti novega razdejanja in tudi ne samo zaradi možnosti mirne in pravične rešitve spora okrog Trsta pozdravljamo Slovenci pod Italijo ta prvi uspel poskus direktnega sporazumevanja brez tujih mešetarjev in posredovalcev, ki bi skušali izvleči iz tega spora predvsem svoje lastne koristi, ampak tudi zaradi možnosti in upanja, ki nam ga ta prvi korak daje za rešitev tudi drugih, predvsem pa našega manjšinskega vprašanja.

Seveda še zdaleč ni dovolj umakniti z meje oboružene sile, ampak mora temu prvemu ukrepu slediti tudi pomiritev duhov v tem smislu, da je treba vsa sporna vprašanja reševati brez šovinizma, da je treba pri tem upoštevati pravice, koristi in potrebe obeh narodov in držav.

Na žalost moramo ugotoviti, da se v naših obmejnih krajih na Goriškem, predvsem pa v Beneški Sloveniji, ni delalo doslej v tej smeri. Šola ni vzgajala italijanskih učencev k narodnostni strpnosti in medsebojnemu spoštovanju na podlagi enakopravnosti, in večina tiska je vodila javno mnenje ravno v nasprotno smer. Posledica take politike je, da imamo v Gorici še vedno zastražene ne samo sedeže slovenskih, ampak tudi italijanskih strank in da kljub takim varnostnim ukrepom pride do izbruhov šovinizma, nestrpnosti in celo do bombnih napadov.

V uradnem poročilu o sestanku Pella - Gregorič je rečeno tudi, da sta se italijanski ministrski predsednik in jugoslovanski veleposlanik sporazumela tudi o tem, da bosta obe državi začeli s sporazumnim reševanjem obmejnih vprašanj. Vse polno je takih vprašanj, ki gredo od ureditve meje, kulturnih stikov, do gospodarskega sodelovanja v okviru videmskega sporazuma, ki bi potem lahko postal izhodišče za mnogo obširnejšo in učinkovitejšo medsebojno povezavo soške dežele na tej in na oni strani meje.

Vse to pa je tako tesno povezano s pravično ureditvijo manjšinskega vprašanja, da eno brez drugega ni mogoče izvesti.

Motiv iz Oslavja.

NEKAJ SPOMINOV NA NEKDANJI ANDREJEV SEJEM

Kraševci, Vipavci, Brici in hribovci so dali Gorici živahnejši videz in zaslužek

Od severne postaje so prihajale v mesto trume ljudi - Prodajali so vino, seno, živali in drva, nakupili pa potrebščine za gospodarstvo in hišo - Letošnji sejem je namesto enega tedna trajal samo tri dni

Sedanji Andrejev semenj v Gorici ni nitj malo podoben semnjem, ko je Gorica še imela svoje zaledje in je bila njegov upravni in trgovski center. Danes je Andrejev semenj le še vaba za otroke in mladino, ki jo privlačujejo razni vrtiljaki in druga zabavišča, toda tudi teh je vedno manj; za starejše, posebno pa za goriške trgovce, ki so si v teh dneh nekoč napolnili blagajne, je samo še spomin. Goriška občina se je sicer potrudila organizirati tri razstave, toda kljub okusni ureditvi in precejšnjemu odzivu na žalost ne morejo imeti tistega uspeha, kot bi ga marsikdo želel. Ne samo meja, tudi velika brezposelnost, ki vlada na Goriškem, je kriva, da trgovina v Gorici vedno bolj hira. Tu je potrebno korenite spremembe na gospodarskem in socialnem področju, če se hoče Gorici pomagati.

O lepih semnjih pred dvajsetimi pa tudi več leti vedo marsikaj povedati starejše generacije Goričanov. Kdor je takrat živel morda kje na Krasu, na Vipavskem, v Brdih ali v Kanalski dolini, se spominja otroških let, ko je, kot vsi ostali otroci, vse leto zbiral denar, da je prihranil nekaj denarja do goriškega sejma.

Odrasli so na dan Andrejevega sejma v Gorici prodajali svoje blago: Brici vino, Vipavci seno, hribovci živali in drva. Vse je drvelo v Gorico. Od severne postaje so se vile cele procesije ljudi proti mestu, kjer so se ljudje najprej pogreli v slovenskih gostilnah na Kornu in Travniku, zatem pa so krenili na živinski trg za gradom, kjer so se sklepale različne kupčije. Cim boljša je bila kupčija, tem več so zaslužili goriški trgovci, pa tudi kramarji, ki so prišli iz vseh strani Furlanije. Kmetje so nakupovali domače orodje, obleko, in seveda tudi igrače za najmlajše. Bilo je lepo in veselo; po gostilnah se je pelo v domačem jeziku, dokler ni prišla prepoved: «Qui si parla soltanto italiano».

Kdor je hotel čez Travnik v Rastel, ga je kar neslo; množica je bila tolikšna, da se človek ni več mogel svobodno kretati. Na Trgu sv. Antona je bil vsako leto velik cirkus; tja so zahajali Goričani in okoličani. Sedaj tega ni več. Pravijo, da se jim ne izplača, ker bj bilo preveč stroškov za maloštevilno publiko, ki bi ga obiskala. Vrtiljaki so se vrteli od jutra pozno v noč. Vsakdo je hotel nanj.

Letošnji semenj je bil le senca vsega tistega, kar je bilo včasih v teh dneh v Gorici. Začel se je v nedeljo in se zaključil že včeraj. Največ ljudi je bilo v ponedeljek popoldne na dan samega patrona. Prišlo je dosti Furlanov, bilo pa je tudi precej Štleverjancev, Doberdobcev in občanov iz sovodenjske občine. Kramarji so bili sicer maloštevilni, zato pa bolj hrupni in so prepričevali, seveda vsak po svoje, da je njihovo blago najboljše, cene najnižje in podobno. Zabavišča so bila popoldan še precej polna, toda zvečer je marsikak vrtiljak miroval, saj ljudi ni bilo več dosti. Včeraj popoldne je začelo deževati in mnogi obiskovalci so se zatekli v goriške gostilne, potujoči kramarji pa so se z blagom zaman močili. Včeraj je bil tudi zaključni dan za razstavo poljedelskih strojev, ki je bila precej obiskana, in za razstavo vin, kjer se je pač iz razumljivih razlogov nabiralo vse tri dni največ ljudi. Vina je bilo na pretek, klobas tudi.

Ostale tri razstave: industrijska, trgovska in obrtniška bodo odprte do 13. t. m.

Do 20. decembra umaknitev čet

V ponedeljek, kakor je bilo že javljeno, so se začele iz vseh krajev ob Soči pomikati italijanske čete proti Krminu in Vidmu. Na Korzu Italia je bila cela vrsta tankov, ki so čakali, da posamezno preidejo most «IX. avgusta» in zatem po glavni cesti odrinejo naprej proti Vidmu. V bližini meje so vse žične ovire že podrte in čakajo le še na prevoz v kraj, od koder so jih pripeljali. Kakor se govori, bodo vsi oddelki, razen stalnih, odšli do 20. decembra.

Tudi onstran meje, kakor poročajo očividci, se čete vračajo na svoje baze. Do praznikov se torej predvideva, da bodo obmejne kraje izpraznili.

Zaključek razstave moderne knjige

Z včerajšnjim dnem se je zaključila v državni knjižnici razstava moderne knjige in retrospektivna razstava. V okviru «Tedna knjige» se je vodstvo državne knjižnice potrudilo organizirati dve razstavi, ki sta uspeli. Obiskali so ju predvsem srednješolci in njihovi vzgojitelji, manj pa je bilo drugega občinstva. Obiskovalci so si lahko ogledali novo veliko sobo, kjer je po dolgem času razmeščena mestna knjižnica s 13.000 deli; žal ni med njimi niti enega slovenskega. Zatem je bila za publiko lepo pripravljena soba, v kateri so bila razvrščena razna dela in tudi dokumenti zgodovinske vrednosti za Gorico ter časopisje, tiskano v Gorici od polovice 18. stoletja do leta 1922. Tu je obiskovalec našel časopise v vseh jezikih, ki se govore v Gorici, le da je bilo marsikaj pomanjkljivega prav pri razstavi časopisov.

Razstava modernih knjig nam je nudila marsikaj zanimivega, in sicer od raznih enciklopedij književnosti, umetnosti in znanosti do novih literarnih del, znanih po vsem svetu. Razstavljen je bil tudi življenjepis predsednika Jugoslavije Tita, ki ga je priredil Vladimir Dedijer in katerega je v italijanščini izdala založba Mondadori.

Izognil se je avtomobilu in padel z motorja

Predvčerajšnjem je nesrečno padel z motorja 45-letni sluga Fortunato Doles iz Gorice, Ulica Carso 14. Na svojem motorju se je Doles peljal po Ulici Duca d'Aosta, naenkrat pa je iz stranske ulice privozil neki avtomobil. Da bi se mu pravočasno izognil, je Doles prijel za zavore, toda to je povzročilo njegov padec. Pri padcu se je močno udaril po levem ušesu in dobil še druge manjše poškodbe. Odpeljali so ga v bolnico, kjer bo ostal vsaj teden dni.

KINO

CORSO. 14.30: «Rešite kralja», A. Dexter in J. Lawrence.
VERDI. 15: «Zlato Caraibov», barvni film, J. Payne in A. Dayne.
CENTRALE. 15: «Parada bleska», barvni film, R. Peters in E. Pinza.
VITTORIA. 15: «Casablanca», I. Bergman.
MODERNO. 15: «Colt 45», barvni film, R. Scott in R. Roman.

PROSTA CONA

Sladkor in kava Gorici in Sovodnjam

9. decembra bodo v Gorici in Sovodnjah delili sladkor in kavo na izkaznice proste cone: 1,30 kg sladkorja na osebo, in sicer na štev. 1. Vsakemu potrošniku bodo dali 400 g surove ali 320 g pražene kave na štev. 2 vsake izkaznice. Razdeljevanje sladkorja in kave bo končano 31. decembra. Trgovci naj gredo po nakazila na Trgovsko zbornico v Gorico, soba štev. 6.

PROSVETNI VECER V CAST

90. obletnice rojstva Hrabroslava Volariča

NA SEDEZU ZSPD, ULICA ASCOLI ST. 1. V SREDO DANES 9. DECEMBRA 1953 OB 20. URI

SPORED:

Predavanje o Hrabroslavu Volariču in njegovi dobi
Glasbeni spored:

«Dekliški izdihi» «Oj rožmarin»
«Ledene rože» «Zvonček»
«Ne žaluj» «Dekliška tožba»
«Divja rožica» (dvospev).

V uvodu kulturnega večera bo nekaj minut posvečenih smrti velikega borca za delavske pravice Etbina Kristana.

KAKO DELAJO ONSTRAN MEJE

V tekstilni tovarni v Ajdovščini delovni kolektiv dobro gospodari

Tovarna ima že 210 statev - Njeni izdelki se uspešno uveljavljajo tudi v inozemstvu
Za izpolnitev desetletnega načrta bodo potrošili še nadaljnjih 820 milijonov investicij

Že zunanjost Tekstilne tovarne v Ajdovščini pove, da v njej gospodari vzoren delovni kolektiv. Njihovi letošnji uspehi kažejo, da bodo uresničili tudi veliki desetletni načrt, kajti letošnji finančni načrt so že presegli za 25 odst. Milijoni metrov blaga, ki so ga stkale marljive roke tkalk, so šli vsi v prodajo. Za njihove izdelke se zanimajo tudi v inozemstvu. Tako izdelujejo za francoski trg tkanine iz umetnega vlakna. Posredno ga izvažajo tudi v Anglijo in Turčijo ter na druga svetovna tržišča.

Za te uspehe in za stalno izboljševanje kakovosti blaga in dviga storilnosti ima zasluge ves delovni kolektiv z vodstvom tovarne, sindikalno organizacijo in Zvezo komunistov na čelu.

Začetek pred tremi leti brez tradicije in brez izkušenj je bil kar precej težak. Toda pridna in marljiva dekleta, ki tvorijo 80% kolektiva, so na raznih tečajih naglo dojemala osnovne pojme tekstilne industrije. Od enostatvenega sistema so prešle na delo po petstatvenem sistemu. Ta sistem pa so opustili in delajo sedaj po 4-statvenem sistemu, ker tako bolje izkoriščajo stroje. Namesto dveh statev, ki sta stekli pred tremi leti, jih teče danes že 210. Do konca leta pa jih bodo pridne tkalke pognale še 30. Iz idrijskega rudnika so dobili tudi večjo lokomobilo, ki jo bodo v kratkem montirali. Iz Nemčije in Švice pa so dobili nove stroje za barvarno. S tem se bo tovarna osamosvojila. Doslej je izdelovala le surove bombažne tkanine in tkanine iz umetnih vlaken, ki jih je morala pošiljati barvat drugim tekstilnim tovarnam v Sloveniji. Z lastno barvarno bodo odpadli razni stroški, kar bo vplivalo na pocenitev proizvodnje. Poleg tega pa bodo lahko izdelovali tudi pisane tkanine.

Po desetletnem načrtu bodo razširili tovarno tako, da bo teklo v njej 500 statev, to pa pomeni še enkrat toliko več blaga. Zgradili bodo tudi predilnico za 10.000 vreten. Tako zgrajena tovarna bo lahko zaposlila nad 500 delovnih moči, povečini delavk. S tem bo v glavnem rešeno tudi vprašanje zaposlitve žensk. Po približnem predračunu bo potrebnih za razširitev tovarne 820 milijonov investicij.

K obnovi tekstilne industrije na Primorskem so mnogo pripomogle tekstilne tovarne Slovenije, ki so dale prve statve in izučile za tkalke prvih deset deklet. Med najboljšimi tkalkami v Tekstilni tovarni v Ajdovščini so Marija Černigoj, ki presega skozi vse leto normo povprečno za 8%, slede ji Alda Likar s 6,4% in Pavla Polanc s 5,2%. Najboljša snovalka je Anica Pregelj, ki presega normo za 7,6%, najboljša vdevalka pa je Ivanka Cibej.

ŠPORTNI DNEVNIK

PO XI. KOLU TURNIRJA ZA DRŽAV. PRVENSTVO

GLIGORIĆ SAM V VODSTVU

V XI. kolu najbrž vsi trije Slovenci poraženi

Enajsto kolo šahovskega turnirja za jugoslovansko prvenstvo se je končalo z naslednjimi rezultati:

Gligorić - Bulat 1:0; Rabar - Trifunović remi; Preinfalk - Fuderer 0:1; Udovčič - Djurašević 0:1; Marič - Matanović remi; Bogdanović - Dimc remi; Milič - Janošević prek.; Nikolac - Pirc prek.; Puc - dr. Nedeljković prek.

Medtem ko je Slovenec Preinfalk že podlegel Fudererju, pa je ob prekinitvi kazalo, da bosta tudi Pirc in Puc podlegla svojima nasprotnikoma Nikolcu in dr. Nedeljkoviću. Ker je Janošević tudi prekinil v negotovi poziciji z Miličem, je po XI. kolu Gligorić sam v vodstvu in mora Janošević zmagati, da ga lahko dohiti. V naslednjem kolu igra Gligorić s Pircem.

Stanje po XI. kolu: Gligorić 8 točk; Janošević 7 (1); Fuderer in Djurašević 7; Pirc 6.5 (1); Rabar 6.5; Milič in Nikolac 6 (1); Trifunović 6; Matanović 5.5; Nedeljković 5 (1); Marič in Dimc 5; Puc 4 (1); Udovčič in Bogdanović 4; Preinfalk 2 in Bulat 1.5 točke.

***

Po odigranju zadnjih nedokončanih partij za svetovno prvenstvo v dopisnem šahu je nastal na turnirski tabeli naslednji končni vrstni red:

1. Purdy (Avstralija) 10,5. 2-3. Malmgren (Svedska) in dr. Napolitano (Italija) 10, 4. Barda (Norveška) 9.5, 5-6. Mitchell (Anglija) in Watzl (Avstrija) 7, 7-8 dr. Adam (Nemčija) in G. Wood (Anglija) 6, 9. van Sheltinga (Nizozemska) 5.5, 10. dr. Balogh (Madžarska) 5, 11. S. Madsen (Norveška) 4.5, 12. Collins (USA) 4, 13-14. van Veer (Nizozemska) in Cuadrado (Argentinija) 3.

***

Naslednja šahovska olimpiada bo prihodnje leto v Buenos Airesu. Argentinska šahovska zveza bo oskrbela ža vsa sodelujoča moštva brezplačen prevoz z ladjo in štiritedensko bivanje v Argentini.

Partizan-Crvena zvezda v statistiki

V celoti ima Partizan zmago več, razmerje golov pa je 71:60 za Partizana

V nedeljo so se nogometaši Partizana in Crvene zvezde pomerili že dvaintridesetič.

Od prve tekme dne 21. aprila 1946 do nedelje sta Partizan in Crvena zvezda imela 14 prijateljskih, 13 prvenstvenih (vštevši tudi nedeljsko) in 4 pokalne tekme.

PRVENSTVENE TEKME:

Partizan - Crvena zvezda 2:1, 0:1, 1:1, 1:0, 2:2, 1:3, 2:1, 6:1, 0:2, 1:1, 4:2, 7:1. Kot vidimo je Crvena zvezda doživela v nedeljo drugi katastrofalni poraz v prvenstvenih tekmah.

POKALNE TEKME:

Partizan - Crvena zvezda 2:1 0:1, 0:3, 6:0.

PRIJATELJSKE TEKME:

Crvena zvezda - Partizan 0:2, 4:1, 4:1, 5:3, 3:3, 1:3, 1:5, 3:2, 4:2, 0:4, 3:3, 4:3, 1:2, 2:1.

Partizan in Crvena zvezda sta imela do nedelje enako bilanco: po 13 zmag in po dve neodločenj tekmi. V nedeljo pa se je stanje izpremenilo v korist Partizana. V pokalnih tekmah sta dosegla enak uspeh. Partizan ima v prvenstvenih tekmah tri zmage več, Crvena zvezda pa v prijateljskih tekmah. Če bi sestavili lestvico po vseh rezultatih bi bil Partizan na I. mestu tudi z boljšo razliko v golih.

Partizan	30	14	4	13	71	60
Crvena zvezda	30	13	4	14	60	71

***

Prihodnjo nedeljo bodo igrali v I. kolu spomladanskega dela tekmovanja za jugoslovansko nogometno prvenstvo: **Beograd:** Partizan - Lokomotiva, Radnički - Crvena zvezda; **Split:** Hajduk - BSK; **Skoplje:** Rabotnički - Vojvodina; **Subotica:** Spartak - Vardar; **Osijek:** Proleter - Odred; **Zagreb:** Dinamo - Sarajevo.

Lestvica strelcev...

JUGOSLOVANSKE I. LIGE

15 golov: Bobek (P); **13:** Rajkov (V); **12:** Zebec (P); **11:** Benko (D); **10:** Milutinović (P); **9:** Vidošević (H); **8:** Vukas (H); **7:** Mihailović (P), Dvornić (D), Tomašević (Cz), Kopilović (Sp), Lekić (Pr), Jezerkić (Rad); **6:** Milanov (V), Bogojevac (Sp); **5:** Conč (D), Prlinčević, Marković (BSK), Veljkovski (Var), Firm (L), Toplak (O).

ITALIJANSKE SERIJE A

9 golov: Boniperti, Nordahl; **8:** Jeppson; **6:** Bassetto, Conti, Manzardo, L. Soerensen; **5:** Bacci, Baldini, Curti, Galli, Liedholm, Nyers, Praest, Rasmussen, Skoglund.

***

Nekdanji vodja napada zagrebškega Dinama Franjo Woelfl sedaj tehnični referent moštva, piše svoje športne spomine. Že precej dolgo piše knjigo, v kateri bo opisal svojo nogometno kariero in spomine na mnogoštevilne velike tekme in velike igralce.

***

LUGANO, 8. — Nogometna tekma Lugano - Inter se je končala z zmago Milančanov 2:1 (1:1).

Italijanska B-reprezentanca odpotovala v Turčijo

RIM, 8. — Z letališča Ciampino je odletela v Carigrad italijanska nogometna B-reprezentanca, ki jo sestavljajo: Ghezzi, Giacomazzi, Ballacci, Giaroli, Neri, Ferrario, Piccinini, A. Venturi, Vitali, Ciccarelli, Galli, Gratton, Pesaola. Kot trener je v spremstvu Piola. Tekma s Turčijo bo v petek.

IZBRANA JE JUGOSLOV. TELOVADNA REPREZENTANCA

JUGOSLAVIJA - BAVARSKA

Jugoslovanska vrsta je precej dobro pripravljena

V Somboru je bila pred kratkim zadnja izbirna tekma za sestavo jugoslovanske državne vrste v orodni telovadbi, ki se bo sredi tega meseca srečala z reprezentanco Bavarske.

Na tej prireditvi, je nastopilo 14 telovadcev, med njimi 6 iz Srbije, 5 iz Hrvatske in 3 iz Slovenije.

Vrstni red po končanem tekmovanju je bil naslednji:

1. Furlan 53.75; 2. Čaklec 51.20; 3. Jurjevič 50.15 (vsi trije Zagreb); 4. do 5. Tomšič (Ljubljana) in Sešič (Zagreb) 49.85; 6. Madžar (Zagreb) 49.85; 7. Skaza (Hrastnik) 47.75; 8. Cerevicki (Beograd) 47.00 in 9. Urbano (Hrastnik) 47.25 točke.

Po posameznih orodjih so dobili tekmovalci naslednje ocene:

V preskokih: 1. Furlan 9.05; 2. Jurjevič 9.00; 3. Čaklec 8.95; na konju z ročaji: 1. Furlan 8.20; 2. Tomšič 8.10; 3. Madžar 7.85; na krogih: 1. Stefanovič 9.30; 2. Jurjevič 9.00; 3. Furlan 8.70; na bradlji: 1. Jurjevič 9.55; 2. Furlan 9.45; 3. Čaklec 9.05; na drogu: 1. Tomšič 9.30; 2. Furlan 9.10; 3. Cerevicki 9.00; v parterju: 1. Furlan 9.25; 2. Jurjevič 9.20; 3. Cerevicki 9.15.

Med tekmovanjem se je občutno poškodoval eden najboljših tekmovalcev Kujundžič, ki verjetno zaradi poškodbe na rami ne bo mogel nastopiti.

Splošna sodba je, da je izbrana vrsta precej dobro pripravljena na krogih in bradlji kjer sta po dolgem času dva tekmovalca imela na sporedu tudi vzlek v stojo. Na bradlji se je vrsta odlikovala tudi po dobrih in tveganih seskokih, mnogo slabši pa je bil položaj pri konju na širj kjer je bilo komaj mogoče zbrati 6 dobrih ocen, kolikor jih šteje pri meddržavnih tekmah za oceno vrste. Boljša je situacija pri preskoka čez konja in prostih vajah.

Ocenjevanje je bilo glede na namen izbire precej strogo, vendar je sodniški zbor to težko nalogo spričo raznolikosti vaj in neizenačenosti tekmovalcev opravil dobro.

SABLJANJE

Jugoslavija-Turčija 4:2

V nedeljo se je končal v Skopju prvi povojni sabljaški dvoboj med reprezentancama Jugoslavije in Turčije. Zmagala je Jugoslavija 4:2. Jugoslovanski sabljači so zmagali v floretu z 12:4, v borbi z mečem 9:7, medtem ko so v borbi s sabljo zmagali izkušenejši Turki z 9:7.

Zadnja točka dvoboja — borbe v sablji — je bila najzanimivejša. Turki so bili v tej disciplini bolj izkušeni, Jugoslovani pa so se jim upirali z veliko borbenostjo. Naposled pa so Turki vendarle dokazali, da so v sablji boljši.

ITALIJANSKO MOŠKO IN ŽENSKO KOŠARKARSKO PRVENSTVO

TRIESTINA JE ZMAGALA V GRADIŠKI

Zmaga Gire v bolonjskem derbyju. Med ženskami vodijo Furlanke iz Vidma

ITALA — TRIESTINA
48:53 (29:27)

Osvojitev obeh točk po Triestini v Gradiški še ne pomeni nekega zmagoslavja, kajti vemo da letošnja Itala ni to, kar je bila lani. Vendar pa ne gre podcenjevati uspeha Tržačanov. Domačini namreč nikakor niso bili podrejeni in se je tekma pomikala ves čas v ravnotežju, dokler ni v zadnjih minutah Porcelli dosegel štirih košev iz štirih zaporednih prostih metov. Porcelli je bil poleg Damianija gotovo najboljši med Tržačani, medtem ko je bil najbolj nevaren nasprotnik Luciano Zia.

GORIZIANA — REYER
42:40 (22:15)

Goriziana je skušala v nedeljo zmagati za vsako ceno. Pri tem ni toliko gledala na tehniko kot na učinek igre. Namen ji je tudi uspel. Ta zmaga je vplivala na goriške ljubitelje košarke zelo blagodejno, posebno po zadnjih treh izgubljenih tekmah. Vendar pa smo se zbali za zmago v zadnjih minutah igre, ko so se gostje z vso odločnostjo vrgli v napad in skušali doseči zmago. V nekaj minutah so skrajšali razdaljo od 10 točk na dve in le sodnikov žvižg je rešil Goričane poraza. Goričani se niso v teh zadnjih minutah znašli. Sicer so v igri prevladovali od začetka do konca Goričani in le tu pa tam so jih nasprotniki resno ogrožali. V bleščeči kondiciji je bil Zorzi, ki je sam zabil nad polovico goriških košev. Domačini se morajo zahvaliti za zmago predvsem točnemu streljanju kazenskih strelov. Od Goričanov je bil dober tudi Kocijančič, pozabiti pa ne smemo Giorgija, Collinija in Punterija. V tej tekmi pa se je opazila občutljiva rana goriškega moštva, katere prej nismo skoraj nikdar videli in katera je morda povzročitelj poraza v Pesaru: goriška obramba ni delovala tako, kot bi morala, in gostje so večkrat neovirano vdrli pod goriški koš. K sreči, da sta bila prisotna Zorzi in Kocijančič, ki sta kmalu uredila razdalje tako, kot je bilo prav.

Prihodnjo nedeljo bo Goriziana igrala v Rimu proti Romi, ki je letos pokazala, da je med najboljšimi.

***

Najbolj privlačna pa tudi najbolj važna je bila v nedeljo gotovo tekma med Giro in Virtus, dvema bolonjskima moštvoma z vrha lestvice, ki sta ju do nedelje ločili le dve točki. Toda v nedeljo se je ta razlika povečala na štiri in vmes je sedaj sam Borletti. Gira je prevladovala na igrišču in zmagala zasluženo, čeprav so v prvem polčasu vodili virtusovci z 19:17. Germain, Mascioni, Presca, Garbellini, Bongiovanni so igrali v velikem stilu. Lahko se reče, da sedaj Gira skoraj nima več zapreke za osvojitev prvenstva. Vsekakor bo zanimivo videti prihodnjo nedeljo to moštvo v Trstu.

Nadaljnja tekma med moštvoma z vrha je bila v Milanu med Borlettijem in Romo. Doslej le enkrat poražena Roma (in prav po Giri v Rimu) je doživela svoj drugi poraz, kar je tudi pomagalo Borlettiju, da je sedaj sam na drugem mestu. Toda Borletti je v nedeljo igral, kakor da ima opravka z drugorazrednimi košarkarji, Roma je v prvih 10 minutah igrala kot veliko moštvo. Pri Borlettiju so bili nenadkriljivi Pagani, Romanutti, Stefanini, Gamba in Rubini. Če ne bi Borletti že v začetku izgubil tekme z Giro, potem bi pač bile danes vlege med njima zamenjane in Borletti bi vodil mogoče s še večjo upravičenostjo.

Dobro razpoloženi Benečani Junghansa so razmeroma lahko odpravili košarkarje Benellija. Pavia pa je dokazala, da še vedno napreduje, kar je to nedeljo občutil Varese.

Razen omenjenih tekem bo v nedeljo poleg drugih na sporedu tudi tekma med Virtus in Borlettijem v Bologni. Domači bodo gotovo hoteli popraviti pred lastnim občinstvom neugoden vtis po nedeljskem porazu, Milančani pa se bodo trudili, da si obdrže drugo mesto.

REZULTATI:

Junghans - Benelli	49-34
Pavia - Varese	61-56
Itala - Triestina	48-53
Gira - Virtus	63-50
Borletti - Roma	76-36
Goriziana - Reyer	42-40

LESTVICA:

Gira	6	6	0	0	329	295	12
Borletti	6	5	0	1	385	298	10
Virtus	6	4	0	2	364	284	8
Roma	6	4	0	2	201	318	8
Pavia	6	3	1	2	335	334	7
Goriziana	6	3	0	3	269	292	6
Triestina	5	2	1	2	269	301	5
Junghans	6	2	1	3	281	305	5
Varese	6	2	0	4	319	305	4
Benelli	5	1	0	4	221	249	2
Itala	6	1	0	5	297	358	2
Reyer	6	0	1	5	290	320	1

***

V nedeljo je bilo tudi drugo kolo ženskega košarkarskega prvenstva. Ker igra v ženski seriji A devet ekip, je vsako nedeljo ena prosta. Furlanke iz Vidma so prisilile h kapitulaciji tudi lanske prvakinje iz Coma. Tržačanke so pustile obe točki v Legnanu.

REZULTATI.

V Legnanu: Bernocchi - Triestina 34-29.

V Sanremu: Omsa - Sanremo 39-34.

V Vidmu: Fiamma Udine - Comense 52-48.

V Torinu: Autonomi - Pirelli 55-48.

Ni igral Sempione.

LESTVICA:

Fiamma Udine	2	2	0	0	105	83	4
Bernocchi	2	2	0	0	89	72	4
Auton. Torino	1	1	0	0	55	48	2
Comense	2	1	0	1	121	96	2
Triestina	2	1	0	1	96	90	2
Omsa	2	1	0	1	82	89	2
Sempione	1	0	0	1	56	67	0
Pirelli	2	0	0	2	83	108	0
Sanremo	2	0	0	2	72	112	0

MEDNARODNI KOŠARKARSKI TURNIR V LJUBLJANI

AŠK-Rapid (Menton) 73:25

Železničar je premagal zagrebško Mladost s 60:57

Košarkarski klub ASK iz Ljubljane je v nedeljo priredil drugi tradicionalni turnir z mednarodno udeležbo. Na turnirju so sodelovali Rapid (Menton), Mladost (Zagreb) ter Železničar in ASK iz Ljubljane.

V prvi tekmi sta igrali moštvi Mladosti in Železničarja. Proti pričakovanju je zmagal Železničar z rezultatom 60:57 (23:27). Igra je bila ves čas napeta in živahna. Koši so se vrstili drug za drugim. Kljub temu, da je Mladost nastopila s kompletno ekipo z državnim reprezentantom Blaškovičem na čelu, je morala kloniti mladim, toda borbenim igralcem Železničarja. V začetku je kazalo, da bodo Ljubljančani visoko poraženi, saj je bilo v nekaj minutah igre že deset košev razlike v korist Mladosti. Toda Železničar ni klonil, marveč je s pametno igro in dobrim streljanjem na koš izenačil rezultat in prešel celo v vodstvo z osmimi koši prednosti. V poslednjih minutah igre je Mladost znižala razliko na en koš in vse je kazalo, da bodo domačini izgubili. Toda s točnim izvajanjem kazenskih metov je Cretniku in Amonu uspelo povišati in s tem zmagati. Pri Železničarju so vsi igrali dobro in borbeno, posebno pa so se izkazali Amon, Dvoržak in Cretnik. Pri Mladosti pa sta ugajala Blaškovič in Batalo.

V drugi tekmi sta se srečala Rapid in domači ASK. Francozi so slaba ekipa, in se niso mogli resneje upirati boljšim študentom, ki so z lahkoto prihajali pod njihov koš in zmagali z visokim rezultatom 73:25 (44:9), ki pa bi bil lahko še višji. Najboljši igralec je bil državni reprezentant Kristančič, ki je dosegel 35 košev. Gostje igrajo neizdelano in šolsko košarko in številni gledalci so od njih pričakovali veliko več.

Naslednjega dne so med seboj igrali Mladost:Rapid, v finalni tekmi pa Železničar: ASK. Rezultatov pa še nimamo.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNISTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 20 — Telefonska številka 73-38 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Drž. založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 606 - T 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst